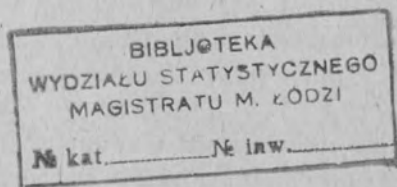

DZIENNIK ZARZĄDU MIEJSKIEGO w ŁODZI

WYCHODZI 15 KAŻDEGO MIESIĄCA

WYDAWCA: ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ŁÓDŹ, PLAC WOLNOŚCI NR 14, POKÓJ NR 14, TELEFON 218-03

PRENUMERATA:	CENY OGŁOSZEŃ:
kwartalnie . . . . . Zł. 3.—	1 strona przed tekstem . Zł. 150.—
półrocznie . . . . . „ 6.—	1/2 „ „ „ . „ 80.—
rocznie . . . . . „ 12.—	1 „ za tekstem . . „ 100.—
pojedynczy zeszyt . . . . „ 1.—	1/2 „ „ „ . . „ 60.—
	drobne po 10 groszy za wyraz.

Treść zeszytu 7-go z dnia 15 lipca 1937 r.

1. Sprawa mieszkań robotniczych Łodzi	473
2. Nowy system zabrukowywania ulic	476
3. Działalność rozwiązanej Rady Miejskiej w Łodzi w świetle statystyki	478
4. Stefan Rogowicz -- I Międzynarodowy Kongres Architektów ogrodników w Paryżu	480
5. Ofiara mieszkańców ziemi Łódzkiej na rzecz obrony Państwa	483
6. Zarząd Miejski w Łodzi	488
7. Sprawozdanie finansowe Zarządu Miejskiego w Łodzi za czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1937 roku	507
8. Wykonanie budżetu Zarządu Miejskiego w Łodzi za I kwartał 1937/38 r. za czas od 1 do 30 czerwca 1937 roku	508
9. Kronika: I. Ogólna. II. Z życia Samorządu Miejskiego w Łodzi	510
10. Nekrologi	518
11. Ruch służbowy dotyczący pracowników etatowych za miesiąc czerwiec 1937 roku	518
12. Bibliografia	520
13. Okólniki	521
14. Ogłoszenia	525

SPRAWA MIESZKAŃ ROBOTNICZYCH W ŁODZI.

Przedstawiciele prasy łódzkiej zwrócili się do Prezydenta m. Łodzi p. Mikołaja Godlewskiego, z prośbą o dokładne zobrazowanie sprawy budownictwa mieszkań i domów robotniczych w Łodzi.

— Czy sprawa „głodu” mieszkań robotniczych dojrzała, Panie Prezydencie już w tym stopniu, że należałoby ją postawić na równi niemal z kwestią pomocy społeczeństwa najbiedniejszym?

— Jeżeli chodzi o Łódź, to zaryzykowałbym odpowiedź, że niewątpliwie tak. Stwierdzić bowiem należy, że Łódź ma największy odsetek mieszkań jednoizbowych, a więc najmniejszych, z wszystkich miast nie tylko polskich, ale bodajże całej Europy środkowej i zachodniej, przy czym przeludnienie tych mieszkań, pozbawionych wszelkich urządzeń sanitarnych, jest wprost zastraszające. Wobec tego stanu rzeczy, interwencja czynnika społecznego względnie państwowego jest konieczna.

— W jakim kierunku, możliwie najpraktyczniejszym, winna pójść akcja budowy mieszkań robotniczych? Bloki zbiorowe, czy drobne domki?

— Moim zdaniem, w obydwu kierunkach. Mieszkanie we własnym domku z ogródkiem, jest rozwiązaniem nie tylko pożądanym, ale wprost idealnym. Jednakże ze względu na brak odpowiednich terenów miejskich, konieczność prowadzenia ekonomicznej gospodarki w dziedzinie inwestycji miejskich, jak wodociągi, kanalizacja budowa ulic itp., należy budować również bloki zbiorowe.

— Kto winien i kto może przystąpić do realizowania pierwszego postulatu? Czy Pan Prezydent sądzi, że robotnik łódzki może drugi postulat praktycznie rozwiązać wobec swej nędzy?

— Niewątpliwie wskazanym jest, ażeby akcja budowy domów robotniczych była skoncentrowana w jednym ręku, względnie, ażeby nie była za bardzo rozdrobniona, czy to z uwagi na politykę całego zagadnienia, czy też z uwagi na koszty budowy i ostateczny efekt.

Dowodem tego akcja TOR-u, która w ciągu zaledwie paru lat stworzyła szereg wzorowych osiedli robotniczych na terenie całej Polski, a między innymi i w Łodzi.

Moim zdaniem, jest rzeczą obojętną, czy robotnik łódzki znajdzie mieszkanie w domu zbiorowym, czy też indywidualnym domku własnym; główną rzeczą jest zdobycie dla akcji możliwie taniego kredytu.

Na takim właśnie kredycie oparta jest akcja TOR-u, dotąd nienależycie i niedostatecznie doceniana ze strony właśnie najbardziej zainteresowanych. Bo czyż można sobie wyobrazić tańszy dom własny z ogródkiem, jak spłacany po 20 zł. miesięcznie? Może być, że dla robotników, nabywających te domki, zbyt wysoką jest wpłata, wynosząca kilkaset złotych, ze swej strony mogą zapewnić, że dołożą wszelkich starań, ażeby akcję TOR-u na terenie Łodzi jaknajbardziej rozwinąć i o ile to będzie możliwym, udziałowe wpłaty obniżyć.

Miasto nasze przychodzi Towarzystwu Osiedli Robotniczych z wydatną pomocą, odstępując mu tereny, poniżej cen rynkowych.

— Kraków buduje domki robotnicze w ten sposób, że dostarcza budującym robocizny, odrabianej przez korzystających z pomocy zimowej. Materiał miasto otrzymuje od hurtowników i producentów za podatki. Czy podobne środki w odniesieniu do Łodzi mogłyby dać coś pozytywnego?

— Z akcją Krakowa, o której panowie wspominają nie miałem jeszcze czasu bliżej się zapoznać. O ile tak jest, to opartą jest ona na wzorze Naramowic — osiedle budowane w poznańskim. Kwestią tą niewątpliwie w niedługim czasie zajmiemy się i zbadamy, czy da się ona przeszczepić na grunt łódzki.

— Czy nie należałoby stworzyć wielkiej instytucji kredytu dla budowy domków robotniczych? Łódź posiada potężne kapitały w przemyśle. Czy nie dałoby się zaangażować ich w budownictwie robotniczym, oczywiście, bez oprocentowania?

— Na pierwszą część pytania udzieliłem już odpowiedzi poprzednio.

Co do drugiej części, to wątpię bardzo czy w dzisiejszych czasach znalazłby się fabrykant, któryby inwestował kapitał w budowę domów robotniczych bez oprocentowania, chociaż z punktu widzenia społecznego takie obywatelskie stanowisko powitalibyśmy z całym uznaniem.

— Czy miasto mogłoby w tej akcji więcej zrobić? Czy nie mogłoby wziąć na siebie kosztów mierzenia parcelowanych działek, kosztów przy zakładaniu hipotek, kosztów urządzenia ulicy itp.

— Zachodzi tu pewne nieporozumienie. Koszty parcelacji ponosi bowiem nie robotnik, budujący domek, lecz właściciel parcelowanych terenów. Miasto natomiast przychodzi z pomocą budującym małe domki na własne potrzeby w ten sposób, że wyróżnia ich przy podziale kredytu za pośrednictwem Komitetu Rozbudowy Miasta, udzielając względnie taniego kredytu, przy czym zwalnia go od związanych z tym opłat. Aczkolwiek opłaty te nie są duże, jednak przy wielkiej liczbie budujących ulgi te dla miasta stanowią wcale pokaźną pozycję budżetową. Jednak i w tym kierunku zostaną podjęte rozważania, ażeby, jeśli to będzie możliwe, opłaty te jeszcze bardziej obniżyć.

Nadmieniam tutaj, że np. w Warszawie opłaty na rzecz miasta, związane z budową domów, są kilkakrotnie wyższe, niż w Łodzi.

Taki oto jest obecny stosunek miasta naszego do omawianego zagadnienia. Jak widzimy, stosunek ten jest rzeczowy, mimo poważnych trudności budżetowych.

Z cennych uwag p. Prezydenta M. Godlewskiego wynika jednak, iż robi się wiele. Że przede wszystkim sprawę dyskutuje się ciągle. To właśnie może dać jej bardzo wielkie korzyści.

NOWY SYSTEM ZABRUKOWYWANIA ULIC.

Ktoś powiedział, że polne kamienie są dyktatorem bruków łódzkich... Że z bardzo nielicznymi wyjątkami, to jedyny rodzaj zabrukowania Łodzi. Pociesmy się jednak, że panowaniu osławionych „kocich łbów” w Łodzi postanowił położyć kres obecny Zarząd Miejski. Co prawda nie od razu Kraków zbudowano... Rozeszły się po mieście słuchy, iż Zarząd Miejski raz nareszcie postanowił zerwać z dotychczasowym systemem zabrukowywania ulic i wydaje wojnę tej współczesnej „torturze” nóg ludzkich i kół wszelakich pojazdów.

W związku z tymi pogłoskami, przedstawiciele prasy zwrócili się do p. Prezydenta Miasta, Godlewskiego, z prośbą o szersze informacje z tej tak odpowiedzialnej dziedziny gospodarki miejskiej.

— Rzeczywiście — potwierdza na wstępie rozmowy zainteresowany w tej sprawie p. Prezydent — jeszcze jako wiceprezydent miasta Łodzi zainteresowałem się specjalnie niesłychanie trudnym, jak na stosunki łódzkie, problemem, a mianowicie najracjonalniejszym zabrukowywaniem ulic. Celem moich studiów, że się tak wyrażę, było i jest udoskonalenie jezdni przynajmniej w śródmieściu, drogą zamiany prymitywnej nawierzchni z tak zwanych „kocich łbów” na szlachetniejsze jej formy.

— Panie Prezydencie, czy dużo Łódź posiada tych „kocich łbów”, licząc w kilometrach?

— Blisko 230, stwierdzam to z całą przykrością. Co prawda dziwić się nie można, bowiem tego rodzaju bruk był bardzo tani, gdyż materiał zdobywano pod Łodzią. Prostu przedsiębiorcy brukarscy nabywali kamień polny u podmiejskich ogrodników. W ostatnich jednak latach, dawał się wyraźnie odczuć brak tego materiału w pobliskich okolicach i trzeba było po „kocie łby” sięgać dalej, coraz dalej. A rzecz jasna, że im z dalszych okolic zwożono, tym droższa była kalkulacja. Problem ten stawał się coraz dokuczliwszy, to też energicznie zabrałem się z zainteresowanym Wydziałem Technicznym do przeprowadzenia całego szeregu prób. Jeśli chodzi o kostkę syntetyczną — wynik badań okazał się ujemny. Stwierdzono, iż tego rodzaju nawierzchnia nadaje się na ciche, nie tętniące tempem charakterystycznego ruchu łódzkiego ulice. To samo z klinkierem. Okazał się o wiele droższy, gdyż, jak panu wiadomo, układa się go na pokładzie. Pozostała więc jedyna do przyjęcia kostka kamienna. Jednakże

kostka obrobiona symetrycznie jest bardzo droga (ulica Piotrkowska od Nawrotu do Główniej). Pozostaje więc jeszcze jeden materiał, tak zwana kostka nieregularna. Kostka ta jest znacznie tańsza od kostki obrobionej i co najważniejsza, może być układana wprost na piasek. Aby się zorientować jak najdokładniej, wyjechałem specjalnie w tym celu na Wołyń, gdzie rozpocząłem intensywne badania. Cóż, kiedy przewóz kamienia z Wołynia do Łodzi nie dawał kalkulacji. Ostatnio zwróciliśmy uwagę na bliżej położone Łodzi kamieniołomy w Zagnańsku — ziemi kieleckiej. Kwarcyty zagnańskie są, rzecz prosta, mniej wytrzymałe niż bazalt lub granit wołyński, ale za to znacznie tańsze. Również kalkuluje się przewóz. W wyniku moich zainteresowań do Zagnańska, wyjechał wiceprezydent Kozłowski w towarzystwie naczelnika Wydziału Technicznego inż. Rybołowicza i kierownika Oddziału Drogowego inż. Lipskiego, celem zbadania na miejscu jakości i wartości oraz warunków, na jakich można byłoby nabywać ową kostkę nieregularną. Delegacja po zwiedzeniu kilku kamieniołomów w Kieleckim i Zagnańsku ustaliła, iż kostka wyrabiana z miejscowego kwarcytu nadawałaby się z powodzeniem do brukowania ulic w Łodzi, oczywiście o obciążeniu lekkim i średnim. Ulice o ciężkim ruchu winny być bezsprzecznie brukowane tylko granitem lub bazaltem.

— Czy kostka nieregularna, panie Prezydencie, wypadnie drożej od „kocich łbów”?

— Nie. Kalkulacja, jaką przeprowadzono natychmiast na miejscu wykazała, że kostka z kwarcytu kieleckiego nie powinna być droższa od zwykłego brukowca, nabywanego w okolicach Łodzi. Wobec tego, na początek zamówiliśmy 1000 tonn tego materiału. Kostką tą wybrukujemy natychmiast jedną z ulic, by się naocznie przekonać o trwałości tego rodzaju nawierzchni na gruncie łódzkim. Jestem przekonany, iż kwarcyt zagnański zda niewątpliwie egzamin. Zarząd Miejski zdecydowany jest całkowicie zaniechać nabywania „kocich łbów” i przejść wyłącznie na zabrukowywanie ulic nieregularną kostką zagnańską. „Kocie łby”, gdzie tylko będzie można pousuwamy zupełnie z śródmieścia i przeznaczymy je na urządzenie nowych uliczek na peryferiach miasta. Najaktualniejszym hasłem w naszym mieście niechaj będzie tedy:

Ani jednego metra „kocich łbów” więcej!

DZIAŁALNOŚĆ ROZWIĄZANEJ RADY MIEJSKIEJ w ŁODZI w ŚWIETLE STATYSTYKI.

W sprawozdaniu z działalności rozwiązanej Rady Miejskiej w Łodzi za czas od dnia 17 grudnia 1936 r. do dnia 8 kwietnia 1937 r. przedłożonym władzom nadzorczym przez Zarząd Miejski w Łodzi czytamy, iż ogółem powzięto w okresie sprawozdawczym 59 uchwał, które dotyczyły następujących spraw: 2 uchwały dotyczyły spraw budżetowych, 5 — spraw organizacyjnych, 10 — spraw personalnych pracowników Gminy, 14 — spraw finansowych, 3 — spraw podatkowych, 6 — spraw gruntowych, 6 — spraw budowlanych, 4 — spraw inwestycyjnych, 9 — spraw różnych.

Nagłych wniosków zgłoszono ogółem 37, interpelacyj — 5, przy czym Obóz Narodowy zgłosił 19 wniosków nagłych i 2 interpelacje, P. P. S. i Klasowe Związki Zawodowe, Bund, Poalej-Sjon i N.S.P.P. 16 nagłych wniosków, 23 interpelacje, Zjednoczone Frakcje Radnych Żydowskich 2 nagłe wnioski.

Wnioski nagłe i interpelacje dotyczyły następujących spraw: niesienie pomocy ubogiej ludności miasta, wykup Rzeźni Miejskiej, obniżenie taryfy za energię elektryczną, uruchomienie kuchni i świetlic dla najbiedniejszej ludności chrześcijańskiej, zamieszkałej na przedmieściach Łodzi, wybudowanie wiaduktu na ul. Srebrzyńskiej, obniżenie ceny biletów tramwajowych, zapewnienie ludności miasta bezpieczeństwa życia i mienia, rekwizycja wolnych mieszkań dla wyeksmitowanych i bezdomnych, dożywianie dzieci w szkołach powszechnych, wstrzymanie wypłaty remuneracji urzędnikom miejskim I, II i III stopnia służbowego, pokrywanie kosztów utrzymania w żydowskich zakładach opiekuńczych nieletnich sierot po zamordowanych w listopadzie 1936 roku Zendlu i Berkowiczu, przemianowanie ulic: Zagajnikowej na ul. dr. Stefana Kopcińskiego, ul. Przejazd na ul. Marszałka Ignacego Daszyńskiego, ul. Podleśnej na ul. Wachmistrza Bujaka, ul. Nowomiejskiej na ul. Stanisława Wieśniaka, pokrywanie z funduszków miejskich czynszu komornianego za lokatorów — stałych mieszkańców miasta, pozostających bez pracy i jakichkolwiek dochodów, przywrócenie normalnych warunków pracy w Kochanówce, uporządkowanie ulic i placów na Widzewie i Chojnach, powierzenie robót i dostaw firmom, które stosują się do obowiązujących umów zbiorowych i nie łamią ustawodawstwa socjalnego, rozpoczęcie pertraktacyj o uzyskanie

pożyczki długoterminowej na prowadzenie robót inwestycyjnych w 1937 roku, walka z drożyzną i ukrócenie spekulacji artykułami pierwszej potrzeby, regulacja rzeki Jasień, przyznanie z funduszy miejskich pożyczki świątecznej, przyznanej ogółowi pracowników Zarządu Miejskiego, nauczycielstwu miejskich szkół wieczorowych, usunięcie z zajmowanych stanowisk urzędników miejskich — żydów i niepowierzanie dostaw miejskich żydom, nieprawidłowość w księgowaniu wydatków inwestycyjnych w Łódzkim Towarzystwie Elektrycznym.

Ogólna liczba członków Rady Miejskiej na posiedzeniach wynosiła 650, przeciętna lista obecności członków Rady Miejskiej wykazywała 68 członków, czyli 94% ogólnej liczby radnych, komplet bowiem stanowiło 72 członków. Najmniejszą ilość radnych wykazała lista obecności na posiedzeniu w dniu 8 kwietnia 1937 roku (ostatnim). Nieobecnych na posiedzeniach było 70 radnych, spóźnionych 17.

Czas trwania posiedzeń wynosił przeciętnie 3 godziny 52 minuty; najdłużej trwało posiedzenie w dniu 28 stycznia 1937 roku od godziny 19 min. 30 do godziny 2 min. 30 (7 godzin), a najkrócej posiedzenia w dniu 25 lutego i 3 kwietnia 1937 roku (40 i 20 minut).

Działalność Komisji radzieckich przedstawia się jak następuje: Komisja Finansowo-Rudżetowa odbyła 6 posiedzeń i powzięła 38 uchwał, Komisja do Spraw Ogólnych odbyła 2 posiedzenia i powzięła 7 uchwał, Komisja Regulaminowo-Prawna nie odbyła żadnego posiedzenia.

Ogólna frekwencja członków Komisji na posiedzeniach wynosiła 91%.

W okresie sprawozdawczym Rada Miejska odbyła 10 posiedzeń, w tym 2 wyboreze (wybory członków Zarządu Miejskiego), 1 tajne, na którym odczytano członkom Rady reskrypt Ministerstwa Spraw Wewnętrznych nr SS 4041/22/p — 35 z dnia 31 marca 1937 roku, rozwiązujący Radę Miejską, oraz 7 posiedzeń zwykłych — plenarnych.

I MIĘDZYNARODOWY KONGRES ARCHITEKTÓW
OGRODNIKÓW w PARYŻU.

W związku ze światową wystawą paryską, w dniach 7—12 czerwca 1937 roku, odbył się w Paryżu I Międzynarodowy Kongres Architektów Ogrodników, w którym wzięli udział przedstawiciele 13 państw: Francji, Belgii, Anglii, Niemiec, Italii, Szwajcarii, Austrii, Polski, Jugosławii, Z.Z.S.R., Norwegii, Danii i Holandii — razem około 90 osób. Polskę reprezentowało 5 delegatów: 4 kierowników plantacji miejskich — Warszawy, Łodzi, Poznania i Bydgoszczy, oraz 1 architekt ogrodnik z Warszawy.

Inaugurację Kongresu rozpoczęto zwiedzeniem wielkiej wystawy kwiatowej, urządzonej w Grand Palais na Polach Elizejskich. Następnie odbył się w lokalu Francuskiego Towarzystwa Ogródniczego raut w celu wzajemnego zapoznania się uczestników Kongresu. Po uroczystym otwarciu Kongresu, w dniu następnym, rozpoczęto obrady. Ogółem zostały wygłoszone 4 referaty: przez prezesa Francuskiego Towarzystwa Architektów Ogrodników A. Duchene'a — o sztuce ogrodnictwa pięknego; architekta pejzażysty z Lille M. Vendén'a — o sprawach zawodowych architektów ogrodników; profesora architektury ogrodów i urbanistyki w szkole ogrodniczej w Wersalu F. Dupart'a — o historii rozwoju sztuki ogrodnictwa pięknego we Francji, Anglii, Belgii i Szwajcarii; wreszcie architekta ogrodnika A. Guy Otin'a — o roślinności w ogrodnictwie, jako materiale twórczym. Po referatach wywiązały się ożywione dyskusje, w których zabierali głos poszczególni delegaci różnych państw, oświetlając stan i rozwój zagadnień ogrodnictwa pięknego w danych krajach. Najciekawszy referat wygłosił prez. Duchene, twórca i renowator wielu pięknych ogrodów i parków Paryża i okolic. Według jego poglądów „l'Art des jardins se meurt” sztuka ogrodnictwa pięknego — zamarła. Piękno ogrodów ustąpiło miejsca ich utylitaryzmowi. Tego, że współczesne życie zmieniło ideologię sztuki ogrodnictwa pięknego, opierając ją o postulaty społeczne i socjalne — Francuzi nie chcą dziś jeszcze uznać.

Uczestnicy Kongresu zwiedzili piękne parki i ogrody Paryża i okolic: ogród deś Tuileries położony w centrum Paryża, park Monceau, tzw. lasek buloński „Bois de Boulogne” założony w stylu angielskim (zajmuje on około 900 ha przestrzeni), z pięknym pałacikiem

i rozarium Bagatelle — ogród botaniczny (Jardin des Plantes i Jardin d'Acclimation), ogród Luxemburski, oraz w okolicach Paryża: wspaśniały Wersal, parki Grand Trianon i Petit Trianon, park de Pomponne z pałacem w de Champs, park de Vaux le Vicomte, oraz park i pałac de Voisins. Parki te tworzone przeważnie w stylu francuskim za Ludwika XIV przez sławnego architekta ogrodów Le Notre'a, z pietyzmem renomowane, dają pełne odzwierciedlenie wielkości sztuki ogrodnictwa pięknego, w pewnym stopniu uzasadnia konserwatyzm współczesnego ogrodnictwa francuskiego. Francuzi wpatrzeni w arcydzieła dawnych epok, nie widzą, lub nie chcą widzieć nowych horyzontów dla sztuki ogrodnictwa — i to budzi pewne pesymistyczne refleksje, o ile chodzi o przyszłość we Francji tej sztuki, gdyż mogliby oni i powinni, nawiązując do tradycji swych wspaśniałych ogrodów, stworzyć na niej sztukę nowoczesną — życiową.

Na zakończenie nadmienić należy, że uczestnicy Kongresu podejmowani byli w ratuszu przez prezydenta miasta Paryża; jak również odbył się z racji Kongresu w pałacu D'Orsay, w obecności ministra oświaty i sztuk pięknych, bankiet, na którym wygłoszono szereg przemówień, nawiązujących głównie do tradycji sztuki ogrodnictwa francuskiego.

* * *

Zgodnie z programem, polska delegacja w drodze powrotnej z Paryża zwiedziła plantacje miejskie Kolonii, wystawę w Düsseldorfie i plantacje Berlina.

W Kolonii, jednym z najwięcej zadrzewionych miast w Europie, uczestnicy wycieczki zwiedzili nowozałożony park typu ludowego oraz stadion sportowy.

Wielka Wystawa w Düsseldorfie pn. „Naród przy pracy” w wybitny sposób wykazała znaczenie ogrodnictwa w życiu współczesnym. Wreszcie zwiedzenie plantacji Berlina oraz stadionu Olimpijskiego dało pojęcie uczestnikom wycieczki o niezwykle wysokim poziomie techniki budowy ogrodów w Niemczech. Idea ogrodnictwa jest w całym tym kraju postawiona jako jedno z naczelných zagadnień urbanistycznych, społecznych i socjalnych. Przejeżdżając przez takie miasta jak Hanower, Essen — była możliwość już z okien wagonu stwierdzić, jak wielką popularnością cieszą się w tych miastach, dosłownie „tonących” w zieleni, ogródki działkowe, to samo zresztą widzieliśmy w Kolonii, Düsseldorfie i Berlinie, gdzie w głównym Niemieckim Towarzystwie Ogródków Działkowych dowiedzieliśmy się, że Niemcy posiadają już

dziś 900.000 działkowców. Każdy wolny skrawek ziemi — pod uprawę ogrodową, oto hasło ogrodnictwa niemieckiego.

Wrażenia i wnioski ogólne? — Francja — to tradycja wielkiej sztuki i geniuszu artystycznego, Niemcy — kult nowoczesnej techniki.

My musimy połączyć jedno i drugie w imię harmonii postępu.

OFIARA MIESZKAŃCÓW ZIEMI ŁÓDZKIEJ NA RZECZ OBRONY PAŃSTWA.

Dnia 4-go lipca odbyło się uroczyste zamknięcie wystawy „Praca i kultura wsi” w Liskowie. Na uroczystość tę połączoną z oddaniem do dyspozycji armii zakupionego przez miasta i rolników województwa łódzkiego sprzętu wojennego, przybył Marszałek Polski Edward Śmigły-Rydz w towarzystwie Przewodniczącego Rady Ministrów i Ministra Spr. Wewn. gen. Sławoj Składkowskiego, Ministra komunikacji Ulrycha, wicemin. Piaseckiego oraz generalicji. W Łodzi do pociągu wsiadł Wojewoda Hauke-Nowak, który powitał Marszałka imieniem ziemi łódzkiej. Po przybyciu pociągu do st. Opatówek, Marszałka powitał starosta kaliski Ostaszewski. P. Marszałek wysiadł z wagonu, zajął miejsce w samochodzie i udał się w stronę Liskowa.

Daleko przed wjazdem do Liskowa stanęła kompania honorowa pułku piechoty ze sztandarami i orkiestrą, a przed bramą triumfalną ustawił się komitet przyjęcia i komitet wystawy z ks. prałatem Bliżińskim na czele. Obecni też byli wszyscy starostowie województwa łódzkiego.

Gdy samochód wiozący p. Marszałka poprzedzany przez banderę konną p. w. stanął przed bramą triumfalną, P. Marszałek wysiadł z samochodu i zbliżył się do bramy w otoczeniu Przewodniczącego Rady Ministrów i Ministra spr. wewn. gen. Sławoj Składkowskiego, Ministrów Poniatowskiego i Ulrycha, Wiceministra Piaseckiego, Wojewody łódzkiego Hauke-Nowaka, Wiceministra spraw wojskowych gen. Litwinowicza, Inspektora armii gen. Rómmla, Dowódcy Korpusu gen. Knoll-Kownackiego, Dowódcy Korpusu gen. Langnera i gen. Zahorskiego, Prezydenta m. Łodzi Godlewskiego, wyższych oficerów i urzędników oraz innych dostojników państwowych.

P. Marszałka powitał w imieniu komitetu ks. prałat Bliżiński krótkim przemówieniem.

Po krótkim odpoczynku na plebanii, Marszałek Śmigły-Rydz, p. Premier Sławoj-Składkowski i inni dostojnicy, którzy przybyli na uroczystość, udali się na boisko. Po środku boiska ustawiony był ołtarz polowy, przybrany flagami o barwach narodowych. Przed ołtarzem na wzniesieniu zasiadł P. Marszałek, w pierwszych rzędach zajęli miejsca członkowie rządu, generalicja i osoby z otoczenia P. Marszałka. Po bokach ołtarza stanęły poczty sztandarowe organizacji p. w.,

związku obrońców ojczyzny i organizacji społecznych. Za krzesłami boisko wypełniły niezliczone masy publiczności. Oddziały wojskowe oraz ustawiony w szeregach sprzęt wojskowy, ufundowany przez ludność woj. łódzkiego stanęły w czworoboku.

Uroczystą Mszę połową odprawił w asyście liczego duchowieństwa ks. prałat Bliziński.

Z kolei odbyła się ceremonia wręczenia przez ludność woj. łódzkiego przedstawicielom wojska sprzętu wojennego, na który składały się: 41 ciężkie karabiny maszynowe, 2 ręczne karabiny maszynowe, 5 granatników, 4 haubice polowe i 3 samoloty.

Wojewoda łódzki Hauke-Nowak, Prezydent m. Łodzi Godlewski i prezes Łódzkiej Izby Rolniczej, Piotrowski, wygłosili przemówienia.

PRZEMÓWIENIE P. WOJEWODY A. HAUKE-NOWAKA.

Panie Marszałku Polski i Wodzu Naczelnym!

Mam honor w imieniu społeczeństwa ziemi województwa łódzkiego złożyć Ci, Panie Marszałku, krótki meldunek żołnierski.

Posłuszni Twojemu wezwaniu podciągnięcia Polski wzwyż przez wzmoczenie jej sił obronnych i dozbrojenia armii — zebrałiśmy w ostatnim roku na Fundusz Obrony Narodowej 722 570 zł. Kwota ta powstała z dobrowolnych ofiar rolników, ludzi pracy fizycznej i umysłowej, przemysłu i handlu oraz wolnych zawodów.

Z tej sumy zakupione zostały 41 ciężkich karabinów maszynowych, dwa ręczne karabiny maszynowe, pięć granatników piechoty, cztery haubice polowe i trzy samoloty.

Ten sprzęt wojenny został zgromadzony tu w Liskowie, w dniu zakończenia wystawy „Praca i kultura wsi”. Prosimy Cię posłusznie panie Marszałku o przyjęcie go dla uzbrojenia oddziałów naszego bohaterskiego wojska, aby służył im na chwałę i potęgę Rzeczypospolitej.

Jednocześnie na pamiątkę triumfalnego powrotu z Francji w dniu 10-go września zeszłego roku, ziemia łódzka składa Ci, panie Marszałku w serdecznym i głębokim hołdzie tę oto księgę pamiątkową.

Obywatele! nasz Wódz Naczelnym Marszałek Edward Śmigły-Rydz niech żyje!

PRZEMÓWIENIE PREZYDENTA M. GODLEWSKIEGO.

Panie Marszałku Polski!

W historycznym dniu 24 maja 1936 r. na trzynastym walnym zjeździe legionistów polskich przemawiałaś, Panie Marszałku, do przedstawicieli najszlachetniejszego rycerstwa polskiego, mó-

wieś do legionistów, lecz słuchał cały naród polski, znajdując w Twej mowie nowe dla siebie wskazania, nowe hasła, nowe idee.

Z ust Twych, Panie Marszałku, padło wezwanie do narodu, by porzucił niewczesne swary i wkroczył na drogę zjednoczenia w imię świętej kaźdemu Polakowi sprawy obrony Polski. Rzuciłeś Panie Marszałku hasło, podciągnięcia Polski wzwyż przez wyzwolenie wielkich sił moralnych i twórczych, które tkwią w narodzie.

Mieszczanstwo polskie, ta warstwa narodu, która zawsze nie szczędziła ofiar, krwi i mienia dla dobra Ojczyzny, na Twe wezwanie, Panie Marszałku, pośpieszyła czynem, a nie słowami, zaświadczyć, żeś swym apelem zapalił w nim ogień twórczego czynu.

Niechaj mi wolno będzie, Panie Marszałku, zameldować, że mieszkańcy miast województwa łódzkiego wskazaniom Twym posłuszni, w ciągu ostatniego roku na Fundusz Obrony Narodowej ofiarowali złotych 445.000.

Pozwól złożyć, Panie Marszałku, ten dokument naszych uczuć i naszego wysiłku ku wiecznej czasów pamięci w brzmieniu następującym:

...gdy zasię po całej Polsce rozległ się wielki głos Hetmana wszystkiej siły zbrojnej Najjaśniejszej Rzplitej, bychmy ojczyznę, macierz naszą umiłowaną, na takie niebotyczne wysokości potęgi pospólnym wysileniem dźwignęli, dokąd żadne wszetecznych nieprzyjaciół zakusy sięgnąć by nie mogły — sławetni miast województwa łódzkiego obywatele według załączonych rejestrow złotych polskich 445.000 na Fundusz Obrony Narodowej złożyli.

Rejestr nowy ad oculus Tobie Hetmanie wszystkiej siły zbrojnej Najjaśniejszej Rzplitej składając, w gorącości serc naszych deklarujemy, iż to maluczka jeno cząstka i zadatek jeno jest drobny naszej gotowości złożenia matce, umiłowanej Ojczyźnie, mienia i żywota własnego, jeśli zajdzie potrzeba w ofierze”.

Obywatele: Nasz Wódz Naczelny Marszałek Edward Śmigły-Rydz — niech żyje.

Po przemówieniu prezesa łódzkiej Izby Rolniczej p. J. Piotrowskiego, Marszałek Śmigły-Rydz dokonał przeglądu ofiarowanego sprzętu wojkowego, który poświęcił ks. prałat Bliziński.

Meldunek o zaofiarowaniu pięciu ciężkich karabinów maszynowych przez pracowników Zarządu Miejskiego w Łodzi złożył Marszałkowi Śmigłemu-Rydzowi dyrektor Zarządu Miejskiego w Łodzi p. Mieczysław Kalinowski.

Następnie odbyła się defilada pułków piechoty, oddziałów karabinów maszynowych i haubic, otrzymanych przez armię od społeczeństwa województwa łódzkiego. W defiladzie wzięły również udział organizacje wojskowe i społeczne.

O godz. 15.40 odbył się w Starym Sierocińcu obiad, wydany na cześć Marszałka Śmigłego-Rydza. Podczas obiadu na przemówienie ks. prałata Blizińskiego odpowiedział przemówieniem Dostojny Gość podkreślając wyniki rzetelnej pracy ks. prałata.

Ostatnim punktem uroczystości były zawody sportowe, gdzie m. in. wychowankowie sierocińca wykonali szereg pieśni i tańców narodowych przy muzyce oraz pokazy.

O godzinie 18-ej Pan Marszałek Śmigły-Rydz wśród niemilkających wiwatów i okrzyków publiczności po przejściu przed frontem kompanii honorowej wojska, przy dźwiękach hymnu narodowego opuścił Lisków.

ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI.

Prezydium Zarządu Miejskiego:

Prezydent Miasta — Mikołaj Godlewski. Gabinet — Plac Wolności 14, I piętro, pokój nr 22, telefon 100-66, mieszkanie prywatne — ul. Przejazd nr 30, telefon 217-04. Sprawuje nadzór nad Wydziałami: Prezydialnym, Finansowym, Podatkowym, Statystycznym; Przedsiębiorstw Miejskich, Urzędem Kontroli oraz Komunalną Kasą Oszczędności. Przyjmuje interesantów w poniedziałki, wtorki i piątki w godzinach od 10 do 13 po uprzednim zameldowaniu się w sekretariacie Prezydenta miasta.

I Wiceprezydent Miasta — Kazimierz Kozłowski. Gabinet — Plac Wolności 14, I piętro, pokój nr 20, telefon 103-86, mieszkanie prywatne — Julianów, Leszczynowa nr 2, telefon 206 16. Sprawuje nadzór nad Wydziałami: Technicznym, Plantacyj, Gospodarczym, Ewidencji Ludności, Wojskowym, Przemysłowym, Urzędem Stanu Cywilnego, Przedsiębiorstwem Miejskim Kanalizacja i Wodociągi. Przyjmuje interesantów codziennie w godzinach biurowych po uprzednim zameldowaniu się w sekretariacie Prezydenta Miasta.

II Wiceprezydent Miasta — Antoni Pączek. Gabinet — Plac Wolności 14, I piętro, pokój nr 21, telefon 213-03, mieszkanie prywatne — Traugutta nr 6, telefon 203-38. Sprawuje nadzór nad Wydziałami: Oświaty i Kultury, Opieki Społecznej, Zdrowia Publicznego i Gazownią Miejską. Przyjmuje interesantów codziennie w godzinach biurowych po uprzednim zameldowaniu się w sekretariacie Prezydenta Miasta.

Sekretarz Prezydenta Miasta — Władysław Jaworski. Gabinet — Plac Wolności 14, I piętro, pokój nr 23, telefon 100-66, mieszkanie prywatne — ul. Tkacka nr 20-a, telefon 168-38. Przyjmuje interesantów, zgłaszających się do członków Prezydium Zarządu Miejskiego codziennie w godzinach od 10 do 12.

Dyrektor Zarządu Miejskiego — Mieczysław Kalinowski. Gabinet — Plac Wolności 14, I piętro, pokój nr 17, telefon 218-01, mieszkanie prywatne — ul. Mostowa nr 21, telefon 101-82. Dyrektor Zarządu Miejskiego jest pierwszym z pośród równouprawnionych naczelników Wydziałów Zarządu Miejskiego i naczelnikiem Wydziału Prezydialnego. Jest odpowiedzialny za stan organizacji Zarządu Miejskiego i czuwa nad tym, ażeby sprawność działania administracji w każdym czasie

odpowiadała wymaganiom służby. Przyjmuje interesantów codziennie w godzinach od 10 do 12.

Rada Miejska w Łodzi — Sekretariat Rady — Plac Wolności 14, I piętro, pokój 18, tel. 218-01. Sala obrad Rady Miejskiej — Pomorska 16, I piętro. Gabinet Przewodniczącego Rady Miejskiej — Pomorska 16, I piętro. Telefon dla radnych i prasy — 234-32.

Wydział Prezydialny I

Plac Wolności 14 (parter, I piętro i część II piętra), załatwia: 1) sprawy, związane z reprezentacyjną działalnością Prezydenta Miasta, 2) sprawy ogólne, wynikające z funkcji Prezydenta Miasta, jako przełożonego gminy i kierownika Zarządu Miejskiego, 3) sprawy organizacji wewnętrznej biur, zakładów i przedsiębiorstw Miejskich, 4) sprawy ogólnego nadzoru nad tokiem urzędowania, 5) sprawy, dotyczące działalności Magistratu i Rady Miejskiej, 6) sprawy propagandowo-prasowe, 7) sprawy, związane z wydawnictwem publikacji urzędowych, 8) sprawy personalne wszystkich pracowników miejskich, 9) sprawy, dotyczące prowadzenia i obrony spraw miejskich w sądach, 10) sprawy, związane z prowadzeniem centralnej kancelarii i archiwum miejskiego. Obowiązki Naczelnika Wydziału pełni Dyrektor Zarządu Miejskiego.

Oddział Ogólny — I piętro, pokoje nr nr 13, 14, 15, 16 i 18, telefon: 218-01, 218-03. Wicedyrektor Zarządu Miejskiego i Kierownik Oddziału — Włodzimierz Graliński. Gabinet — pokój nr 15, tel. 218-29, mieszkanie prywatne — ul. Perla 9.

Oddział Ogólny posiada następujące referaty: organizacyjny, ogólny, protokółów, prasowy i rachunkowo-gospodarczy oraz kancelarię.

Portiernia Zarządu Miejskiego — Plac Wolności nr 14, tel. 218-07.

Oddziałowi Ogólnemu podlega: Archiwum Miejskie — Plac Wolności nr 1, parter, telefon 262-01. Kierownik — dr. Jan Warężak — gabinet Plac Wolności 1, tel. 262-01, mieszkanie prywatne — Żółkiewskiego 2.

Centralne Biuro Podawcze — Plac Wolności 14, parter, pokoje 6 i 7, telefon 129-13. Kierownik — Henryk Gasparski, gabinet pokój nr 6, mieszkanie prywatne — ul. Objazdowa nr 11.

Redakcja i Administracja „Dziennika Zarządu Miejskiego w Łodzi“ Plac Wolności 14, I piętro, pokój nr 14 i 18, telefon 218-01 i 218-03. Redaktor — Roman Furmański, mieszkanie prywatne — ul. Kilińskiego nr 133, telefon 111-25.

Oddział Prawny — Plac Wolności 14, parter, pokój nr 3, tel. 218-27. Kierownik Oddziału — Naczelný Radca Prawny — mgr. Aleksander

Ancyporowicz, gabinet — Plac Wolności 14, parter, pokój nr 3, telefon 218-27. Radca Prawny — adw. Stefan Sztromajer, gabinet Plac Wolności 14, parter, pokój nr 3, telefon 213-27, mieszkanie prywatne — ul. Piotrkowska 78, telefon 120-42. Radca Prawny — adw. Seweryn Szarogroder, gabinet Plac Wolności nr 14, parter, pokój nr 3, tel. 218-27, mieszkanie prywatne — ul. Wólczańska 4, telefon 168-68.

Oddział Personalny — II piętro, pokoje nr nr 31, 32, 33, tel. 248-10. Kierownik Oddziału — Tadeusz Braun, gabinet — pokój nr 33 — telefon 218-00, mieszkanie prywatne — ul. Zagajnikowa 42. Oddział Personalny posiada następujące referaty: Ogólny, Ewidencji, Dyscyplinarny, Rachunkowy i Ubezpieczeń Społecznych.

Wydział Finansowy II

Plac Wolności 14 (w podwórzu). Załatwia: 1) sprawy, związane z polityką finansową miasta, 2) sprawy, związane z przyjmowaniem wpłat, oraz uskutecznianiem wypłat, 3) sprawy, związane z prowadzeniem kasowości i rachunkowości miejskiej, 4) sprawy, związane z układaniem budżetów, sprawozdań rachunkowych, inwentarzy i bilansów Zarządu Miejskiego, 5) sprawy, związane z prowadzeniem ewidencji i obsługą pożyczek, zaciąganych przez Gminę, 6) sprawy, związane z przechowywaniem wszelkich depozytów wartościowych i lokatą gotowizny.

Naczelnik Wydziału — Heliodor Konopka. Gabinet — pokój nr 12, telefon 218-05, mieszkanie prywatne — ul. Żeromskiego 85, tel. 211-88. Przyjmuje interesantów codziennie w godzinach od 10 do 12.

Główna Kasa Miejska — telefon 218 04. Skarbnik — Hilariusz Illinicz. Gabinet — pokój nr 1, mieszkanie prywatne — Mostowa 21-a, telefon 181-00.

Oddział Rachuby — telefon 218-04. Kierownik — Brunon Köhler, mieszkanie prywatne — Julianów, ul. Cisowa nr 2.

Oddział Pożyczek — telefon 209 02. Kierownik — Julian Komowski, mieszkanie prywatne — ul. Narutowicza 109-c.

Wydział Podatkowy III

Zawadzka nr 1, II piętro. Załatwia: 1) sprawy, dotyczące miejskiej polityki podatkowej, 2) sprawy, związane z wymiarem i poborem podatków i opłat miejskich, 3) sprawy związane z prowadzeniem rachunkowości i statystyki podatkowej oraz 4) sprawy, związane ze ściąganiem w drodze egzekucji należności podatkowych.

Naczelnik Wydziału — Leon Chwalbiński — gabinet — pokój nr 8 — telefon 218-10, mieszkanie prywatne — ul. Bednarska 30. Przyjmuje interesantów codziennie od godziny 10 do 12.

Oddział Ogólny — telefon 190 01. Kierownik — Czesław Krupecki, gabinet — pokój nr 15, mieszkanie prywatne — Al. Unii 18.

Oddział Wymiarowy I — tel. 180-92. Kierownik — Kazimierz Gallas, gabinet — pokój nr 9, mieszkanie prywatne — ul. Podmiejska 16.

Oddział Wymiarowy II — telefon 180 92. Kierownik — Leon Wawrzecki, gabinet — pokój nr 7, mieszkanie prywatne — ul. Gdańska 103.

Oddział Poborczo-Egzekucyjny — telefon 190-01. Kierownik — Tadeusz Rosner, gabinet — pokój nr 21, mieszkanie prywatne — ul. Mostowa nr 19.

Wydział Oświaty i Kultury IV

Piramowicza nr 10, I i II piętro. Załatwia sprawy, związane z działalnością Zarządu Miejskiego na polu oświaty i kultury; do jego zakresu działania należy: 1) zaspakajanie potrzeb rzeczowych szkolnictwa powszechnego, 2) prowadzenie przedszkoli, 3) opieka higieniczno-lekarska nad młodzieżą szkolną, 4) zakładanie i prowadzenie szkół powszechnych zawodowych, specjalnych i średnich zakładów naukowych, 5) popieranie szkolnictwa wyższego drogą udzielania stypendiów akademikom oraz subwencjonowania wyższych uczelni, 6) organizacja powszechnego obowiązkowego nauczania elementarnego dzieci w wieku szkolnym, 7) szerzenie i popieranie oświaty pozaszkolnej drogą organizowania i utrzymywania kursów wieczorowych dokształcających oraz prowadzenie bibliotek, czytelni i świetlic dla dorosłych i młodzieży, 8) szerzenie i popieranie kultury drogą utrzymania muzeów i domów oświatowych, popierania teatrów, kinematografów, galerij sztuki oraz urządzania odczytów, widowisk i koncertów oraz 9) opieka nad instytucjami kulturalno - oświatowymi, subwencjonowanymi przez Zarząd Miejski.

Naczelnik Wydziału — gabinet Piramowicza 10, II piętro, pokój nr 8, telefon 209-19. Przyjmuje interesantów codziennie w godzinach od 10 do 12.

Oddział Szkolnictwa — Kierownik — Henryk Wyszacki, gabinet — ul. Piramowicza nr 10, I piętro, pokój 5, telefon 101-43, mieszkanie prywatne — ul. Zagajnikowa 42. Oddział Szkolnictwa posiada następujące referaty: ogólny, gospodarczy, rachunkowy, wychowania przedszkolnego, higieny szkolnej, Miejskiej Rady Szkolnej. Naczelnik lekarz - higienista szkolny — dr. Stanisław Gutentag, gabinet — ul. Piramowicza 10, I piętro, pokój nr 1, mieszkanie prywatne ul. Piotrkowska 272, telefon 220-03. Przyjmuje: w poniedziałki i wtorki w godzinach od 10 do 11, w pozostałe dni od 8.30 do 11.30

Oddziałowi Szkolnictwa podlegają następujące instytucje:

I	Miejskie Przedszkole	—	ul. Radwańska 42
II	"	—	" Wacława 9
III	"	—	" Przejazd 39
IV	"	—	" Srebrzyńska 17
V	"	—	" Grodzieńska 3
VI	"	—	" Śląska 21
VII	"	—	" Podmiejska 21
VIII	"	—	" Prusa 13
IX	"	—	" Śródmiejska 12
X	"	—	" Suwalska 16
XI	"	—	" Limanowskiego 124
XII	"	—	" Srebrzyńska 87 (Osiedle im. Montwiłła - Mireckiego).
XIII	"	—	" Rokicińska 41

Inspektorka Przedszkoli Miejskich Janina Pawłowska, gabinet — Piramowicza nr 10, I piętro, pokój nr 1, mieszkanie prywatne — ul. Bednarska 24. Przyjmuje interesantów we wtorki i piątki od godziny 12 do 15.

Miejska Szkoła Pracy — Łęczycka 23, telefon 138-36, Kierownik — Edmund Buda, mieszkanie prywatne — Łęczycka 23.

Miejska Pracownia Psychologiczna — ul. Wólczańska 17, tel. 184-00. Kierowniczką — Maria Więckowska, mieszkanie prywatne — ul. Narutowicza nr 115a.

Miejskie Gimnazjum im. J. Piłsudskiego — ul. Sienkiewicza 46, tel. 122-88. Dyrektor — Leon Starkiewicz, mieszkanie prywatne — ul. Sienkiewicza 46.

Miejska Szkoła Handlowa — ul. Lipowa 16, telefon 133-74. Dyrektor — Aleksander Zaleski, mieszkanie prywatne — ul. Lipowa 16.

Oddział Obowiązku Szkolnego. Naczelnik Biura Komisji Powszechnego Nauczania i Kierownik Oddziału — Józef Ciaś, gabinet — ul. Piramowicza nr 10, II piętro, pokój 5, tel. 203-23, mieszkanie prywatne — ul. Gdańska 95. Oddział Obowiązku Szkolnego posiada następujące referaty: ogólny, ruchu dziatwy i młodzieży, ewidencji i statystyki, karny i kartotekę.

Oddział Kultury i Oświaty Pozaszkolnej. Kierownik — Ludwik Piotrowski, gabinet — ul. Piramowicza 10, I piętro, pokój 7, telefon 203-23, mieszkanie prywatne — ul. Żółkiewskiego 2.

Oddziałowi Kultury i Oświaty Pozaszkolnej podlegają:

Miejska Biblioteka Publiczna — Andrzeja 14, telefon 161-17. Dyrektor — Jan Augustyniak, mieszkanie prywatne — Gdańska 87.

I Miejska Czytelnia Pism i Wypożyczalnia Książek dla Dorosłych Rokicińska nr 1.

II Miejska Czytelnia Pism i Wypożyczalnia Książek dla Dorosłych — Rzgowska nr 74.

I Miejska Wypożyczalnia Książek dla Dzieci i Młodzieży — Piotrkowska 223.

II Miejska Wypożyczalnia Książek dla Dzieci i Młodzieży — Rybna 14.

III Miejska Wypożyczalnia Książek dla Dzieci i Młodzieży — Zagajnikowa 54.

IV Miejska Wypożyczalnia Książek dla Dzieci i Młodzieży — Staszica 2.

V Miejska Wypożyczalnia Książek dla Dzieci i Młodzieży — Senatorska 36.

VI Miejska Wypożyczalnia Książek dla Dzieci i Młodzieży — Podmiejska 21.

Miejskie Muzeum Historii i Sztuki im. J. i K. Bartoszewiczów — Plac Wolności 1, I piętro, telefon 262-01. Dyrektor — dr. Marian Minich, mieszkanie prywatne — Perla 9.

Muzeum otwarte w środy, czwartki, soboty i niedziele od godz. 10 do godz. 15. Opłata wynosi dla młodzieży i wycieczek po gr. 10 od osoby, a dla dorosłych — po groszy 30 od osoby.

Miejskie Muzeum Przyrodnicze wraz z pracownią przyrodniczą i ogrodem przyrodniczym — park Źródlińska, telefon 186-40. Kierownik — Edward Potęga, mieszkanie prywatne — Ruda Pabianicka, Piramowicza 19.

Muzeum otwarte dla wycieczek codziennie od godz. 9 do 13, a normalnie w środy, soboty i niedziele w godzinach od 15 do 18.

Opłata wynosi dla młodzieży i wycieczek po gr. 10 od osoby, a dla dorosłych po groszy 20 od osoby.

Miejskie Muzeum Etnograficzne — Piotrkowska 104, I piętro, telefon 182-74. Kustosz — Jan Manugiewicz, mieszkanie prywatne — Daniłowskiego 7. Muzeum otwarte w środy, soboty i niedziele od godz. 10 do 16. Opłata wynosi dla wycieczek i młodzieży po groszy 10 od osoby, a dla dorosłych po groszy 20 od osoby.

Miejskie Wieczorne Kursy Doksztalcające dla Dorosłych i Młodzieży. Miejskie Kursy dla więźniów kryminalnych. Miejskie Kursy Społeczne. Publiczne szkoły doksztalcające zawodowe dla młodzieży, pracującej w przemyśle, rzemiośle i handlu.

Dyrektor Szkół Zawodowych — Dura Marian — Gdańska nr 144, mieszkanie prywatne — Wólczańska 139.

Miejskie świetlice dla młodzieży w wieku szkolnym i poza szkolnym.

Wydział Opieki Społecznej V

Ul. Zawadzka 11, II piętro i częściowo III. Załatwia sprawy, związane z działalnością Zarządu Miejskiego na polu opieki społecznej; do jego zakresu działania należy: 1) opieka nad niemowlętami, dziećmi i młodzieżą przez zakładanie i prowadzenie zakładów wychowawczych; 2) opieka nad starcami, inwalidami, kalekami i niezdolnymi do pracy przez zakładanie i prowadzenie zakładów opiekuńczych; 3) opieka nad żebrakami, bezdomnymi i ciężko poszkodowanymi przez zakładanie i prowadzenie domów pracy i domów noclegowych; 4) udzielanie zapomóg najbiedniejszym; 5) dokarmianie dziatwy szkolnej; 6) organizowanie i prowadzenie kolonii i półkolonii letnich dla dziatwy szkolnej; 7) udzielanie porad prawnych niezamożnej ludności.

Naczelnik — Tadeusz Wisławski, gabinet — ul. Zawadzka 11, II piętro, pokój 40, telefon 163-15; mieszkanie prywatne — Srebrzyńska 99, telefon 122-25. Przyjmuje interesantów codziennie od godziny 10 do 12.

Oddział Ogólny — telefon 102-66, posiada następujące referaty: Sekretariat, Referat finansowy i kontroli gospodarczej, Referat personalny, Referat rewindykacyjny.

Oddział Opieki Otwartej i Półotwartej. Kierownik — Wacław Kleck, gabinet — ul. Zawadzka 11, II piętro, pokój 36, telefon 182-46, mieszkanie prywatne — Rzgowska 53.

Oddział Opieki Otwartej i Półotwartej posiada następujące referaty: Sekretariat, Referat Zgłoszeń i kontroli, Referat zapomogowy i Referat zaświadczeń o stanie materialnym i rodzinnym.

Oddziałowi Opieki Otwartej i Półotwartej podlegają następujące instytucje:

Miejski Dom Pracy — ul. Sienkiewicza 47, telefon 172-61, Miejska Zbiornia dla Starców — ul. 28 p. Strzelców Kan. 32, telefon 160-71, Miejski Dom Noclegowy dla Mężczyzn — ul. Cmentarna 10a, tel. 162-70, Miejski Dom Noclegowy dla Kobiet — ul. 28 p. Strz. Kan. tel. 160-71.

Oddział Opieki Zamkniętej — Kierownik — Zygmunt Maciejowski, gabinet — ul. Zawadzka 11, II piętro, pokój nr 33, tel. 203-71, mieszkanie prywatne — Moniuszki 4a. Oddział Opieki zamkniętej posiada następujące referaty: Sekretariat, gospodarczy, opieki zakładowej, wychowania zakładowego i rodzinnego.

Oddziałowi Opieki Zamkniętej podlegają następujące instytucje:

I Miejski Dom Wychowawczy dla niemowląt — ul. Krzemieniecka 5, telefon 149-90.

II Miejski Dom Wychowawczy dla dzieci w wieku przedszkolnym, ul. Karolewska 51, telefon 172-60.

III Miejski Dom Wychowawczy dla dziewcząt w wieku szkolnym, ul. Kopernika 51, telefon 209-51.

IV Miejski Dom Wychowawczy — Pogotowie Opiekuńcze dla dzieci ul. Sienkiewicza 47.

V Miejski Dom Wychowawczy im. Stefana Żeromskiego, ul. Przędzalniana 66.

I Stacja opieki i kontroli dzieci, przebywających u rodzin zastępczych, ul. Tramwajowa 15.

II Stacja opieki i kontroli dzieci, przebywających u rodzin zastępczych, ul. Napiórkowskiego 76.

Inspektorka Domów Wychowawczych — Jadwiga Wilamowska — gabinet — ul. Zawadzka 11, II piętro, pokój nr 32, telefon 102-66, mieszkanie prywatne — majątek Gospodarz pod Rzgowem. Przyjmuje we wtorki i piątki od godz. 11 do 13. Miejski Dom Starców i Kalek — ul. Narutowicza 60, telefon 112-17. Miejski Dom dla chronicznie chorych, ul. Tramwajowa 13, telefon 172-64.

Oddział Porad Prawnych — Radca prawny — adw. Szczepan Mazurowski, gabinet — Zawadzka 11, II piętro, pokój nr 21, tel. 203-71, mieszkanie prywatne — ul. Piotrkowska 71, tel. 161-25. Przyjmuje interesantów codziennie oprócz sobót od godz. 12 do 15.

Wydział Zdrowia Publicznego — VI

Ul. im. Prez. Narutowicza 65, II p. załatwia sprawy, związane z działalnością Zarządu Miejskiego na polu zdrowia publicznego; do jego zakresu działania należy: 1) zakładanie i utrzymywanie szpitali i sanatoriów; 2) zakładanie i prowadzenie pomocniczych instytucji leczniczych i schronisk dla umysłowo-chorych; 3) zakładanie i prowadzenie przychodni ogólnych i specjalnych 4) udzielanie pomocy lekarskiej; w nagłych wypadkach na mieście i obłożnie chorym w domu; 5) udzielanie pomocy lekarskiej położnicom oraz psychicznie chorym; 6) zakładanie i prowadzenie ośrodków zdrowia, dozorów sanitarnych oraz zakładów kąpielowych; 7) zapobieganie chorobom zakaźnym i ich zwalczanie; 8) piecza nad czystością powietrza, gleby i wody (ustawa sanitarna); 9) zwalczanie chorób społecznych; 10) szerzenie kultury fizycznej przez urządzenie boisk sportowych oraz placów gier i zabaw dla dorosłych i młodzieży; 11) roztaczanie opieki nad stanem zdrowotnym miasta i propaganda zasad higieny; 12) zwalczanie zakaźnych chorób

zwierzęcych oraz zapobieganie im; 13) dozór weterynaryjny nad stajniami, oborami, chlewami itp.; 14) badanie zwierząt rzeźnych i mięsa oraz dozór weterynaryjny nad rzeźniami publicznymi.

Naczelnik — Stanisław Kempner — gabinet — ul. im. Prezydenta Narutowicza 65, II piętro, pokój 7, telefon 151-95, mieszkanie prywatne — Park Sienkiewicza, tel. 148-10. Przyjmuje interesantów codziennie od godziny 10 do 12.

Oddział Ogólny. Kierownik biura — Jerzy Stoliński. Gabinet — ul. im. Prezydenta Narutowicza 65, II piętro, pokój 2, telefon 102-42, mieszkanie prywatne — ul. Cegielniana 82. Oddział Ogólny posiada następujące referaty: Kancelarię, Referat Gospodarczo-Budżetowy, personalno-statystyczny, organizacyjny i karno-administracyjny.

Oddział Szpitalnictwa. Miejski Inspektor Szpitalnictwa — dr. Edward Mittelstaedt. Gabinet — ul. im. Prez. Narutowicza 65, pokój 4, telefon 151 95, mieszkanie prywatne — Kilińskiego nr 141, telefon 218-30. Przyjmuje interesantów codziennie od godz. 10 do 12. Kierownik biura Oddziału Szpitalnictwa — Stanisław Wojdan. Gabinet — ul. Prez. Narutowicza 65, II piętro, pokój 5, telefon 102-42, mieszkanie prywatne — ul. Srebrzyńska 81.

Oddział Szpitalnictwa posiada następujące referaty: szpitali miejskich, szpitali obcych, opieki nad umysłowo-chorymi, świadczeń pozaszpitalnych, rewindykacyjny. Oddziałowi Szpitalnictwa podlegają następujące instytucje: Biuro Kwalifikacyj Chorych — ul. Żeromskiego 4, Oddział Przewozu Chorych — ul. Gdańska 83, tel. 102-90.

Miejski Szpital Powszechny w Radogoszczu — Zgierska 170. Kancelaria — telefon 194-45, portiernia — 215-50. Dyrektor szpitala — dr. Aleksander Margolis, mieszkanie prywatne — ul. Przejazd 20, telefon 112-81.

Miejski Szpital św. Józefa — ul. Drewnowska 88, tel. 101-05. Dyrektor szpitala — dr. Józef Rosiewicz, mieszkanie prywatne — ul. Andrzeja 3, telefon 121-65.

Miejski Szpital św. Aleksandra — ul. Limanowskiego 115, telefon 220-72. Dyrektor szpitala — dr. Emanuel Sonnenberg, mieszkanie prywatne — ul. Legionów 8-a, telefon 229-30.

Miejski Szpital Marii Magdaleny — ul. Tramwajowa 17, telefon 224-15. Dyrektor szpitala — dr. Wincenty Dutkiewicz, mieszkanie prywatne — ul. Piotrkowska 50, telefon 109-33.

Miejski Szpital Zapasowy — ul. Pogonowskiego 44. Dyrektor szpitala — dr. Bronisław Frenkiel, mieszkanie prywatne — ul. Traugutta 12, telefon 122-72.

Sanatorium dla gruźliczych chorych w Chojnach — Chojny, ul. Kościuszki 65, telefon 181-08. Dyrektor Sanatorium — dr. Łaszewski Konstanty, mieszkanie prywatne — ul. Andrzeja 52.

Sanatorium dla dzieci gruźliczych w Łagiewnikach.

Prewentorium dla dzieci zagrożonych gruźlicą w Łagiewnikach.

I Przychodnia Miejska dla dorosłych i dzieci — Rybna 2/4.

II " " " " " — Lubelska 5.

III " " " dzieci w wieku szkolnym — ul. P.O.W. 1.

Przychodnia dentystryczna — ul. Gdańska 83, telefon 102-90.

Prosektorium Miejskie — ul. Łąkowa 32, telefon 185-59.

Miejskie Pogotowie Ratunkowe — Gdańska 83, telefon 102-90.

Miejska Apteka Szpitalna — ul. Piramowicza 12, telefon 204-27.

Kierownik mgr. Edward Szlindenbuch, mieszkanie pryw., Trębacka 16.

Stacja Opieki nad umysłowo-chorymi — Zakątna 44.

Zbiornia Miejska — Zakątna 44.

Oddział Sanitarny. Miejski Inspektor Sanitarny — dr. Bolesław Misjon. Gabinet — ul. im. Prez. Narutowicza nr 65, II piętro, pokój 8, telefon 218 57, mieszkanie prywatne — ul. Piotrkowska 130, telefon 158-30. Przyjmuje interesantów: codziennie w godzinach od 10 do 12-ej. Kierownik biura Oddziału Sanitarnego — Władysław Drymer. Gabinet — ul. im. Prez. Narutowicza 65, II piętro, pokój 9, telefon 218-57, mieszkanie prywatne — ul. Narutowicza 111-b.

Oddział Sanitarny posiada następujące referaty: higieny otoczenia (sanitarno-porządkowy), walki z chorobami zakaźnymi, walki z chorobami społecznymi, nadzoru nad artykułami żywności i przedmiotami użytku, techniki sanitarnej, wychowania fizycznego.

Referat Wychowania Fizycznego mieści się w Wydziale Prezydialnym, Plac Wolności 14, I piętro, pokój 14, telefon 218-03. Oddziałowi Sanitarnemu podlegają następujące instytucje:

I Dozór Sanitarny — Dworska 10, telefon 182-13

II " " Przejazd 86 " 200-85

III " " Żeromskiego 4 " 220-57

IV " " Kopernika 19 " 264-73

V " " Lubelska 7 " 218-16

Dozór Sanitarno-Techniczny — ul. Łagiewnicka 63, telefon 203 37.

I Miejski Zakład Kąpielowy — Wodna 25, telefon 141-25.

II " " " (z zakładem leczenia świerzbu) — ulica Mielczarskiego 11.

Sekcja Walki z Gruźlicą — Centrala — ul. im. Prez. Narutowicza 30, telefon 220-73. Kierownik Sekcji — dr. Hieronim Reiterowski, mieszkanie prywatne — ul. Pierackiego 1, telefon 166-90.

Kierownik Biura Sekcji — inż. Antoni Zakrzewski, mieszkanie prywatne — ul. Piotrkowska 269. Sekcja Walki z Jaglicą — Dworska 10 i Lubelska 7, telefony 182-13 i 218-16.

I Miejski Ośrodek Zdrowia (z poradniami: przeciwgruźliczą, przeciwjaglicą i przeciwweneryczną) — Dworska 10 — telefon 182-13.

II Miejski Ośrodek Zdrowia (z poradniami: przeciwgruźliczą, przeciwjaglicą i przeciwweneryczną) — Lubelska 7 — telefon 218-16.

Miejska Pracownia Bakteriologiczna — Gdańska 44, telefon 101-18. Kierownik — dr. Tadeusz Załęski, mieszkanie prywatne — ul. im. Prez. Narutowicza 45, telefon 229-15.

Miejska Izba Odkazająca — Łagiewnicka 63, telefon 203-37. Kierownik — inż. Jan Kloczkowski, mieszkanie prywatne — ul. im. Prez. Narutowicza 45.

Poradnia przedślubna — Gdańska 83, telefon 102 90.

Poradnia sportowo-lekarska — Gdańska 83, telefon 102 90.

Miejski Dom Izolacyjny — Zakątna 44.

Oddział Weterynaryjny. Miejski Inspektor Weterynaryjny — dr. Święcki Eugeniusz. Gabinet — ul. im. Prez. Narutowicza 65, II piętro, pokój 12, telefon 181-19, mieszkanie prywatne — ul. Tkacka 3-a.

Oddział Weterynaryjny posiada Referat Walki z zaraźliwymi chorobami zwierzęcymi oraz Referat Sanitarно-Weterynaryjny. Oddziałowi Weterynaryjnemu podlegają następujące instytucje:

Rzeźnia Miejska nr 1 — ul. Inżynierska 1, telefon 102-81. Naczelnny lekarz weterynaryjny — dr. J. Wróblewski, mieszkanie prywatne — ul. Główna 41, telefon 206-88.

Rzeźnia Miejska nr 2 — Łagiewnicka 63, telefony 264-04 i 264-96. Naczelnny lekarz weterynaryjny — dr. Aleksander Tamin, mieszkanie prywatne — ul. Moniuszki 11.

Okrąg Weterynaryjny I — Dworska 10, telefon 182-13.

„ „ II — Zeromskiego 4, „ 220-57.

Miejskie Grzebowisko Zwierząt — Bystrzycka 25, tel. 237-76.

Tania Jatka — centrala — ul. Wołowa 1, telefon 240-91.

Tania Jatka — Filia — ul. Zawiszy 22, telefon 141-58.

Wydział Techniczny VII

Plac Wolności 14, II, III i IV p. Załatwia sprawy techniczne; zadaniem jego jest: 1) prowadzenie spraw dotyczących wykupu, zamiany, sprzedaży, darowizny i wywłaszczenia nieruchomości; 2) budowa, przebudowa i remont budynków miejskich i przez miasto użytkowanych, tudzież projektowanie nowych budowli; 3) prowadzenie gospodarki drogowej miasta, tj. budowa i utrzymywanie jezdni, chodników, placów, wiaduktów, mostów itp; 4) opracowywanie planów zabudo-

wania miasta i czuwania nad ich realizacją przez dostosowywanie do nich nowopowstających budowli i planów parcelacyjnych; 5) wykonywanie nadzoru policyjno-budowlanego nad stanem budynków w mieście oraz zatwierdzanie projektów i wydawanie pozwoleń na wznoszenie nowych obiektów budowlanych; 6) wykonywanie pomiarów miasta; 7) dokonywanie remontu i napraw instalacyjnych w budynkach i lokalach, zajmowanych przez urzędy i instytucje miejskie.

Naczelnik Wydziału — inż. Jan Rybołowicz. Gabinet — Plac Wolności 14, II piętro, pokój nr 29, tel. 175-20, mieszkanie prywatne — ul. Piramowicza 15, telefon 240-11. Przyjmuje interesantów codziennie w godzinach od 10 do 12.

Oddział Ogólny. Kierownik Oddziału — Roman Szymański. Gabinet — Plac Wolności 14, II piętro, pokój nr 27, telefon 218-06, mieszkanie prywatne — ul. Tkacka 22, telefon 150 85. Oddział Ogólny posiada następujące referaty: obrotu nieruchomościami, personalny, kasowo-rachunkowy i kancelarię.

Oddział Budowy Gmachów Miejskich. Kierownik Oddziału — inż. Wilhelm Sawczyk. Gabinet — Plac Wolności 14, III p., pokój nr 26, telefon 166-52, mieszkanie prywatne — ul. Kopernika 18, telefon 265-10. Oddział Budowy Gmachów Miejskich posiada następujące referaty: projektów i nowych budowli, sanitarny, remontów kapitalnych i konserwacyjnych, kosztorysy, budżetowo-rachunkowy oraz biuro Rozbudowy Miasta.

Oddział Regulacji Miasta — p. o. Kierownik Oddziału — Wacław Leyberg, gabinet — Plac Wolności 14, III piętro, pokój nr 47, telefon 190-03, — mieszkanie prywatne — Gdańska 46, telefon 107-73. Oddział Regulacji Miasta posiada referaty: urbanistyczny i pomiarowy.

Oddział Drogowy — Kierownik Oddziału — inż. Rudolf Lipski, gabinet — Plac Wolności nr 14, II piętro, pokój 37, telefony 175-41 i 201-18.

Oddział Drogowy posiada następujące referaty: 1) ogólny 2) gospodarczy 3) rachunkowy 4) techniczny.

Oddziałowi Drogowemu podlegają:

Biuro I Dzielnicy — Al. I Maja 59, telefon 228-90.

Biuro II Dzielnicy — ul. Magistracka 25, telefon 228-94.

Biuro III Dzielnicy — ul. Kilińskiego 195, telefon 228-96.

Biuro IV Dzielnicy — ul. Żwirki 28, telefon 228-97.

Betoniarnia Miejska — ul. 6 Sierpnia 104, telefon 238-10.

Magazyn Oddziału Drogowego — ul. Zagajnikowa 56,

Inspekcja Budowlana — Kierownik — inż. Karol Kopeć, gabinet — Plac Wolności 14, III piętro, pokój 45, telefon 139-85, mieszkanie prywatne — ul. Perla nr 5. Inspekcja Budowlana posiada biuro ogólne, 8 okręgów inspekcyjnych oraz inspekcję dźwigów.

Oddział Pomiarów — Kierownik Oddziału — inż. Wacław Bobrowski, gabinet — Plac Wolności 14, IV piętro, pokój nr 62, telefon 190-03, mieszkanie prywatne — ul. Perla 5.

Miejskie Warsztaty Mechaniczne — ul. Przejazd 26 — Kierownik — inż. Zygmunt Glazer, gabinet — Przejazd nr 26, telefon 218-63, mieszkanie prywatne — ul. Trębacka 18, telefon 140-09.

Wydział Plantacyj VIII

park im. ks. J. Poniatowskiego, ul. Żeromskiego nr 117, telefony: 151-50 i 152-50 — ma za zadanie: 1) projektowanie, zakładanie, utrzymywanie publicznych parków, ogrodów, skwerów i zieleńców oraz zadrzewianie ulic i placów miejskich, 2) projektowanie i wznoszenie budowli i urządzeń ogrodniczych w celach hodowlanych i dekoracyjnych, 3) hodowlę roślin dekoracyjnych: drzew, krzewów i roślin kwiatnych dla potrzeb plantacji, 4) szerzenie propagandy i zamięłowania do sztuki ogrodniczej, zdobnictwa roślinnego i hodowli roślin, 5) dekorowanie roślinami lokali i gmachów użyteczności publicznej.

Naczelnik Wydziału — Stefan Rogowicz — gabinet — park im. ks. J. Poniatowskiego, pokój nr 2, telefon 151-50, mieszkanie prywatne — park im. ks. J. Poniatowskiego telefon 151-50. Przyjmuje interesantów codziennie od godz. 10 do 12. Zastępca Naczelnika — Jan Barczewski, gabinet — park im. ks. J. Poniatowskiego, pokój nr 1, telefon 152-50, mieszkanie prywatne — ul. Tkacka 22c. Wydział Plantacyj posiada referaty: administracyjny i techniczny, 4 okręgi plantacyjne:

I Okręg — Park im. H. Sienkiewicza, tel. 148-10.

II „ — „ „ ks. J. Poniatowskiego, tel. 152-50.

III „ — Polesie Konstantynowskie, Szosa Konstantynowska, tel. 155-97.

IV „ — park „Zróżdlika“ tel. 186-40.

Wydziałowi Plantacyj podlegają następujące zakłady:

Miejski Zakład Hodowli Roślin — ul. Brzezińska 83a, tel. 102-39.

Miejski Zakład Szkółek Drzew i Krzewów — Szosa Konstantynowska, tel. 155-97.

Wydział Gospodarczy IX

ul. Zawadzka 11, III piętro. Załatwia sprawy: związane 1) z administracją miejskiego majątku nieruchomego (budynków reprezentacyjnych

gmachów użyteczności publicznej, budynków gospodarczych, placów niezabudowanych oraz majątków rolnych), 2) z nadzorem nad miejskim majątkiem ruchomym, 3) z utrzymywaniem czystości na ulicach i placach miejskich, 4) z gospodarką świetlną i opałową biur i instytucyj miejskich, 5) z zaopatrywaniem biur i instytucyj miejskich w meble, materiały piśmienne, opał, materiały włókiennicze, artykuły spożywcze, artykuły techniczne itp., 6) z dostarczaniem środków lokomocji biur i instytucjom miejskim.

Naczelnik Wydziału — Antoni Purlal — gabinet — Zawadzka 11, III piętro, pokój nr 58, tel. 218-14, mieszkanie prywatne — ul. Srebrzyńska 75, tel. 158-98. Przyjmuje interesantów codziennie od godz. 10 do 12.

Oddział Administracji Majątku Miejskiego. Kierownik — Zygmunt Leśniczak. Gabinet — ul. Zawadzka 11, III piętro, pokój 53, telefon 164-01, mieszkanie prywatne — ul. Perla 5. Oddział Administracji Majątku Miejskiego posiada następujące referaty: administracji budynków miejskich, majątku nieruchomego i ubezpieczeń, kontraktowy, brygady oczyszczania miasta.

Oddziałowi Administracji Majątku Miejskiego podlegają:

Tabor Miejski — Al. I Maja 124, telefon 218-19.

Osiedle im. Montwiłła-Mireckiego — ul. Srebrzyńska 75, tel 175-43.

Domki drewniane na Mani i w Chojnach.

Oddział Zaopatrywania Miasta. Kierownik — Marcei Jaroszek. Gabinet — ul. Zawadzka nr 11, III piętro, pokój 59, tel. 203-27, mieszkanie prywatne — Plac Wolności 9. Oddział Zaopatrywania Miasta posiada referaty: zakupów oraz rachunkowy. Oddziałowi Zaopatrywania Miasta podlega Introligatornia Miejska — ul. Łąkowa nr 32, telefon 185-59.

Majątek Miejski w Łagiewnikach — Leśniczówka, na Skotnikach, Szosa Strykowska, telefon 181-02. Kierownik — inż. Henryk Ornat.

Majątek Miejski Rszew — pod Konstantynowem, tel. 181-03. Kierownik — Kazimierz Wojtkowiak.

Wydział Statystyczny X

ul. Pomorska 60, telefon 100-27, ma na celu: 1) gromadzenie, kontrolę i opracowywanie materiałów, dotyczących statystyki, 2) przeprowadzanie spisów i rejestracji statystycznych, 3) wydawnictwo periodycznych i specjalnych publikacyj z dziedziny statystyki oraz opracowywanie biuletynów statystycznych do prasy, 4) wykonywanie zleceń Głównego Urzędu Statystycznego w zakresie statystyki miejskiej, 5) udzielanie informacji i danych statystycznych urzędom, instytucjom, prasie oraz

osobom prywatnym, 6) utrzymywanie kontaktu z innymi biurami i urzędami statystycznymi.

Naczelnik Wydziału — Edward Rosset. Gabinet — ul. Pomorska 60, telefon 100-27, mieszkanie prywatne — ul. Mostowa 34, telefon 172-65. Przyjmuje interesantów codziennie od godz. 10 do 12. Zastępca Naczelnika — Stefan Kaźmierczak. Gabinet — ul. Pomorska 60, telefon 100-27, mieszkanie prywatne — ul. Główna 41. Wydział Statystyczny posiada następujące referaty: kancelarię, referat statystyki ludnościowej, statystyki administracyjnej i społecznej oraz statystyki gospodarczej.

Wydział Ewidencji Ludności XI

Ul. Zawadzka 11, I i III piętro, telefony: 120-61 i 176-50. Załatwia wszelkie sprawy w zakresie ewidencji i kontroli ruchu ludności; do zakresu jego kompetencji należy: 1) prowadzenie kartoteki domów oraz ewidencji osób, upoważnionych do prowadzenia meldunków, 2) rejestracja ruchu ludności drogą prowadzenia meldunków administracyjnych i wojskowych, 3) nadzór nad przestrzeganiem przepisów meldunkowych i kontrola domowych ksiąg meldunkowych, 4) prowadzenie rejestru mieszkańców, 5) prowadzenie biura adresowego, 6) prowadzenie rejestru domów, 7) prowadzenie ksiąg kontroli ruchu ludności i załatwianie korespondencji międzygminnej, dotyczącej rejestru mieszkańców, 8) wydawanie dowodów osobistych, poświadczeń tożsamości i poświadczeń zamieszkania, 9) przechowywanie wszelkich dokumentów osobistych, dotyczących mieszkańców miasta i wydawanie na ich podstawie zaświadczeń i informacji, 10) prowadzenie statystyki ruchu ludności.

Naczelnik Wydziału — Adam Wysocki. Gabinet — ul. Zawadzka 11, pokój nr 10, telefon 176-50, mieszkanie prywatne — ulica Zacisze 4. Przyjmuje interesantów codziennie od godz. 8.30 do 12.30. Zastępca Naczelnika — Ignacy Niwirski. Gabinet — ul. Zawadzka 11, I piętro, pokój nr 11, telefon 176-50, mieszkanie prywatne — ul. Bandurskiego 20.

Oddział Ogólny — ul. Zawadzka 11, I piętro, pokój 9. Oddział Ogólny posiada: kancelarię i archiwum.

Oddział Meldunkowy — ul. Zawadzka 11, I piętro, pokój 11, posiada następujące referaty: meldunkowy, kontroli i wywiadów, ewidencji specjalnej. Oddziałowi Meldunkowemu podlegają biura meldunkowe:

I	Biuro Meldunkowe	—	ul. Łagiewnicka 37-a.
II	„	„	„ Gdańska 29.
III	„	„	„ Targowa 33.
IV	„	„	„ Zamenhofska 8.
V	„	„	„ Wólczańska 251.

Oddział Rejestracji Mieszkańców — ul. Zawadzka 11, pokój 16, posiada 8 zespołów.

Wydział Wojskowy XII

Ul. Piotrkowska 165, I piętro, telefon 203-49, ma na celu: 1) dokonywanie rejestracji i prowadzenie ewidencji osób, obowiązanych do służby wojskowej i osobistych świadczeń na wypadek wojny, 2) prowadzenie ewidencji osób, należących do rezerwy i pospolitego ruszenia oraz oficerów i podoficerów w stanie spoczynku, 3) prowadzenie akcji zasiłkowej dla rodzin rezerwistów, 4) dostarczanie kwater na potrzeby wojska, 5) rejestrację i prowadzenie ewidencji zwierząt pociągowych oraz wszelkiego rodzaju środków lokomocji dla celów wojskowych, 6) załatwianie spraw, związanych ze świadczeniami rzeczowymi na potrzeby wojska.

Naczelnik Wydziału — Jan Rutkowski. Gabinet — ul. Piotrkowska 165, I piętro, telefon 203-49, mieszkanie prywatne — ul. Radwańska 26. Zastępca Naczelnika — Adolf Szlichciński. Gabinet — ul. Piotrkowska 165, pokój 5, telefon 203-49, mieszkanie prywatne — ul. Piotrkowska 209. Wydział Wojskowy posiada następujące referaty: kancelarię, referat poborowy, rezerw, świadczeń, kwaterunkowy, ewidencji zwierząt pociągowych.

Wydział Przedsiębiorstw Miejskich XII

Ul. im. Prez. Narutowicza nr 37, telefon 237-38, ma na celu: 1) dopilnowanie interesów Gminy Miejskiej i obywateli miasta w stosunku do przedsiębiorstw użyteczności publicznej, 2) administrację i kontrolę miejskich przedsiębiorstw, służących na potrzeby miasta i jego obywateli, 3) organizację nowych przedsiębiorstw miejskich i użyteczności publicznej.

Naczelnik Wydziału — inż. Julian Brzozowski. Gabinet — ul. Prez. Narutowicza nr 37, telefon 138-07, mieszkanie prywatne — ul. Mostowa 19-b, telefon 158-40. Przyjmuje interesantów codziennie od godz. 10 do 12. Zastępca naczelnika — inż. Aleksander Koźmiński. Gabinet — ul. Narutowicza 37, mieszkanie prywatne — ul. Łaska nr 1. Wydział posiada następujące referaty: kontroli, przedsiębiorstw koncesjonowanych, organizacji nowych przedsiębiorstw, gospodarki elektrycznej i gazowej oraz targowisk.

Wydział Przemysłowy XIV

Ul. Przejazd nr 36, tel. 101-81, ma na celu: 1) zatwierdzanie projektów urządzenia zakładów przemysłowych, 2) nadzór i kontrolę nad

zakładami przemysłowymi oraz współdziałanie w ich lustrowaniu, 3) udzielanie zezwoleń na prowadzenie przemysłu i handlu, 4) wydawanie legitymacyj dla komiwojażerów i samodzielnych agentów handlowych, 5) udzielanie uprawnień na targi małe, 6) prowadzenie statystyki przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, 7) wymierzanie kar za nieprzestrzeganie przepisów ustawy przemysłowej, 8) ewidencja i nadzór nad działalnością cechów, wydawanie uprawnień rzemieślnikom i prowadzenie spraw, dotyczących uczniów rzemieślniczych, 10) rejestracja i ewidencja dorożek samochodowych, dorożek konnych oraz wszelkich wozów i wózków.

Naczelnik Wydziału inż. Stanisław Przeździecki — gabinet — ul. Przejazd nr 36, pokój nr 7, telefon 101-81, mieszkanie prywatne — ul. Tkacka 20, telefon 115-25. Przyjmuje interesantów codziennie od godz. 10 do 12. Zastępca Naczelnika — dr. Karol Łukasiewicz, gabinet — ul. Przejazd nr 36, pokój nr 6, telefon 101-81, mieszkanie prywatne — ul. Kilińskiego 136. Wydział posiada następujące referaty: spraw administracji przemysłowej, spraw koncesyjnych i statystyki przemysłowo-handlowej, spraw karno-administracyjnych, rzemiosła, cechów i zrzeszeń przemysłowych, spraw ruchu kołowego.

Urząd Kontroli — U. K.

Piotrkowska nr 6, II piętro, telefon 212-44, ma za zadanie: 1) badanie administracyjnej i gospodarczej działalności biur, zakładów i przedsiębiorstw miejskich pod względem racjonalności, zgodności z obowiązującymi ustawami, statutami i przepisami państwowymi i miejskimi oraz budżetem, jak również z zasadami oszczędności w gospodarce publicznej, 2) współdziałanie w kontrolowaniu gospodarki miejskiej przez władze nadzorcze, Komisję Rewizyjną Rady Miejskiej oraz Związek Rewizyjny Samorządu Terytorialnego.

Naczelnik Urzędu — dr. Albin Grabowski — gabinet — ul. Piotrkowska nr 6, pokój nr 1, tel. 212-44, mieszkanie prywatne — ul. Bandurskiego 12, tel. 218-17. Przyjmuje interesantów od godz. 10 do 12. Zastępca Naczelnika — Feliks Płoński, gabinet — ul. Piotrkowska 6, mieszkanie prywatne — ul. Al. Unii 18, telefon 114-63.

Urząd Stanu Cywilnego — U. C.

Ul. Zachodnia 52, II piętro front, tel. 218-18, ma na celu rejestrację ruchu naturalnego ludności sekt chrześcijańskich, wyznań niechrześcijańskich oraz bezwyznaniowej.

Naczelnik Urzędu — Ignacy Librach — gabinet — ul. Zachodnia nr 52, pokój nr 1, telefon 218-18, mieszkanie prywatne —

ul. 11 Listopada 79. Przyjmuje interesantów codziennie od godz. 10 do 12-ej. Urząd Stanu Cywilnego posiada następujące referaty: ślubów, urodzeń, zgonów, kancelarię.

Przedsiębiorstwo Miejskie Kanalizacja i Wodociągi.

Ul. im. Prez. Narutowicza nr 65, parter i I piętro, ma za zadanie budowę i eksploatację urządzeń kanalizacyjno - wodociągowych miejskich.

Dyrektor — inż. Wacław Wojewódzki — gabinet — ul. im. Prez. Narutowicza nr 65, I piętro, pokój 8, tel. 188-26, mieszkanie prywatne — ul. Piramowicza 8, telefon 218-08. Przyjmuje interesantów codziennie od godz. 10 do 12-ej. Wicedyrektor — inż. Jan Stułkowski, gabinet — ul. im. Prez. Narutowicza nr 65, parter, pokój 3, tel. 188-34, mieszkanie prywatne — ul. Wierzbowa nr 52, telefon 218-13.

Biuro Główne — Kierownik — Mgr. Józef Kieller — gabinet — ul. im. Prez. Narutowicza nr 65, I piętro, pokój 7, telefon 218-11, mieszkanie prywatne — ul. Radwańska nr 19.

Dział Finansowy — p. o. Kierownika — Klemens Karliński, gabinet — ul. Prez. Narutowicza nr 65, I piętro, pokój 5, tel. 188-27, mieszkanie prywatne — ul. Dygasińskiego nr 6.

Dział Techniczny — Kierownik Jan Gierliński, gabinet — ul. im. Prez. Narutowicza nr 65, parter, pokój 4, tel. 188-34, mieszkanie prywatne — ul. Zagajnikowa 36.

Dział Pomiarów — Kierownik — mier. przys. Bronisław Stenz, gabinet — ul. Prez. Narutowicza 65, parter, pokój 5, telefon 188-34, mieszkanie prywatne — ul. Piotrkowska 191.

Dział Gospodarczy — Kierownik inż. Jan Frankowski, gabinet — ul. Wierzbowa 52, parter, telefon 218-13, mieszkanie prywatne — Wierzbowa 52.

Dział Inspekcji sieci kanałów i połączeń — Kierownik — inż. Tadeusz Filipowicz, gabinet — ul. im. Prez. Narutowicza nr 65, I piętro, pokój 1, tel. 182-42, mieszkanie prywatne — ul. Wierzbowa 52. Działowi Inspekcji Sieci podlega stacja oczyszczania ścieków — Lublinek, telefon 218-70.

Dział Budowy Kanałów — Kierownik — inż. Wacław Barszczewski, gabinet — ul. im. Prez. Narutowicza 65, parter, pokój 2, telefon 188-28, mieszkanie prywatne, ul. Mostowa 36a, telefon 207-44. Skład Budowy Kanałów — ul. Karolewska nr 59.

Gazownia Miejska

Targowa 18, tel. 195-85 ma na celu zaopatrywanie mieszkańców miasta w gaz do użytku domowego i dla celów przemysłowych, jak również dostarczanie gazu dla potrzeb miasta do oświetlenia miejskiego.

Dyrektor — inż. Stanisław Gundlach — gabinet — ul. Targowa 18, pokój nr 1, tel. 101-53, mieszkanie prywatne — ul. Kilińskiego 107, tel. 182-68. Przyjmuje codziennie od godziny 10 do 12. Wicedyrektor — Robert Hoffman, gabinet — ul. Targowa 18, pokój 4, tel. 101-53, mieszkanie — ul. Nawrot 77. Inż. Ruchu — dr. Henryk Kubala, pokój nr 2, tel. 101-53, mieszkanie prywatne — ul. Targowa 15, tel. 167-88. Szef buchalterii — Robert Dreger, pokój nr 10, tel. 237-52, mieszkanie prywatne — ul. Nawrot 54. Wydział Inkasa — Adam Polcyn, pokój nr 7, tel. 237-52, mieszkanie prywatne — ul. Wigury 22. Sprzedaż koksu i smoły — Józef Pieniążek, pokój 15, tel. 255-30, mieszkanie prywatne — Piwna nr 21. Instalacja — Inspektor W. Sikorski, tel. 195 85, mieszkanie prywatne — ul. Nawrot 74, tel. 167-85. Sklep Gazowni — ul. Piotrkowska 40, tel. 121-08. Kierownik — Eugeniusz Repsz, mieszkanie prywatne — Pabianice, ul. Tuszyńska 71.

Komunalna Kasa Oszczędności m. Łodzi

centrala, Andrzeja nr 3. Dyrektor — Zygmunt Chudzyński, gabinet — Andrzeja 3, pokój nr 1, tel. 207-68, mieszkanie prywatne — Łask, ul. Warszawska 29, Wicedyrektor — Józef Janicki, tel. 148-65, mieszkanie prywatne — ul. Bednarska nr 24. Kierownik Wydziału Dyskontowego — Ludwik Staniewski, tel. 207-57, mieszkanie prywatne — ul. Bednarska nr 24. Wydział Czekowy — Kierownik — Prosnak Tadeusz, telefon 205-57, mieszkanie prywatne ul. Brzezińska nr 93.

Oddział I — ul. Pomorska nr 3, kierownik — Roman Bogdański, telefon 207-69, mieszkanie prywatne — ul. Przejazd nr 86.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZARZĄDU MIEJSKIEGO W ŁODZI

za czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1937 roku.

Nazwa rachunku	Bilans otwarcia na dzień 1. IV. 1937 r.		Obroty od 1 kwietnia do 31 maja 1937 r.		Obroty w miesiącu czerwcu rb.		Ogólne obroty za czas od 1. IV. — 30. VI. 1937 r.	
	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.
Kasa	—	—	3,557,212.61	3,502,952.73	1,766,106.46	1,687,993.70	5,323,319.07	5,190,946.43
Wydatki budżetowe	—	—	2,659,104.13	125,364.23	1,935,320.10	16,700.84	4,594,424.23	142,065.07
Dochody budżetowe	—	—	7,662.79	2,789,136.85	10,609.84	1,902,911.05	18,272.63	4,692,047.90
Zakłady i Szpitale	—	—	282,379.82	40,737.69	168,657.55	24,553.10	451,037.37	65,290.79
Przedsiębiorstwa Komunalne	—	—	221,308.97	101,039.85	1,643,112.22	615,480.71	1,864,421.19	716,520.56
Zobowiązania z tyt. wyk. budżetu	—	—	4,699,179.42	3,504,611.93	2,121,834.83	2,442,365.19	6,821,014.25	5,946,977.12
Instytucje kredytowe	—	—	5,838,892.48	5,574,516.07	2,408,753.85	2,507,635.42	8,247,646.33	8,082,151.49
Sumy przechodnie	—	—	5,490,063.35	6,456,486.67	4,552,023.75	6,175,395.—	10,042,087.10	12,631,881.67
Weksle obce	—	—	—	—	—	—	—	—
Zaliczki	—	—	1,738,457.39	507,881.95	3,352,655.50	2,024,225.69	5,091,112.89	2,532,107.64
Dłużnicy i wierzyciele	—	—	—	1,879,797.07	—	213,650.—	—	2,093,447.07
Akcepty	—	—	—	—	—	10,000.—	—	10,000.—
Depozyty walorowe obce	—	—	21,200.—	14,559.91	464,697.10	12,762.50	485,897.10	27,322.41
Deponenci	—	—	14,559.91	21,200.—	12,762.50	464,697.10	27,322.41	485,897.10
Pożyczki krótkoterminowe	—	—	—	—	660,000.—	1,160,000.—	660,000.—	1,160,000.—
Papiery wartościowe własne	—	—	—	5,850.—	16,811,749.57	2,550.—	16,811,749.57	8,400.—
Różne rachunki	—	—	275,913.70	281,799.62	21,468,694.56	38,116,057.53	21,744,608.26	38,397,857.15
Zł.	—	—	24,805,934.57	24,805,934.57	57,376,977.83	57,376,977.83	82,182,912.40	82,182,912.40

WYKONANIE BUDŻETU ZARZĄDU MIEJSKIEGO

za czas od 1 do

Dział	Nazwa działu	Wydatki zwyczajne		Stosunek 0/0
		preliminowano na okres roczny	wydatkowano za 3 miesiące	
I	Zarząd ogólny	4,027,715.—	1,034,225.25	25,67
II	Majątek komunalny	227,560.—	59,283.48	26,05
III	Przedsiębiorstwa komunalne	212,473.—	—	—
IV	Splata długów	3,666,089.—	466,720.—	12,73
V	Drogi i place publiczne	1,490,919.—	454,888.25	30,51
Va	Pomiary i plany rozbudowy miasta	328,023.—	68,813.38	20,97
VI	Oświata	3,164,961.—	695,510.17	21,97
VII	Kultura i sztuka	682,750.—	181,182.35	26,53
VIII	Zdrowie publiczne	4,474,900.—	785,474.61	17,55
IX	Opieka społeczna	2,955,952.—	507,954.61	17,18
X	Popieranie rolnictwa	210,682.—	54 365.78	25,80
XI	Popieranie przemysłu i handlu	517,791.—	149,882.95	28,94
XII	Bezpieczeństwo publiczne	1,589,206.—	247,380.74	15,56
XIII	Różne	705,593.—	132,424.17	18,76
	Zł.	24,254,614.—	4,838,105.74	19,94

W ŁODZI ZA I KWARTAŁ 1937/38 ROKU

30 czerwca 1937 roku.

Dział	Nazwa działu	Dochody zwyczajne		Stosunek %
		preliminowano na okres roczny	wpłynęło za 3 miesiące	
I	Majątek komunalny	248,295 —	45,670.40	18,39
II	Przedsiębiorstwa komunalne	3,555,757.—	997 121.35	28,04
III	Subwencje i dotacje	88,403.—	26,483.80	29,95
IV	Zwroty	2,204,271.—	220,776.66	10,01
V	Oplaty administracyjne	558,006.—	145,698.30	26,11
VI	Oplaty z urzędzeń dobra publicznego	629,118.—	131,732.61	20,93
VII	Dopłaty	—	—	—
VIII	Udział w podatkach państwowych	9,919,023.—	2,244,373.71	22,62
IX	Dodatki do podatków państwowych	6,414,507.—	520,194.27	8,10
X	Podatki samoistne	1,260,000 —	399,021.19	31,66
XI	Różne	200,004.—	51,460.36	25,72
	Zł.	25,077,384 —	4,782,532.65	19,07

U W A G A: Sumy wykonania działu VIII i dz. IX, wykazane w 2 rubryce, nie obejmują wpływów podatkowych za m-c czerwiec 1937 r. z powodu przekazania tych należności przez Izbę Skarbową dopiero w następnym miesiącu.

KRONIKA.

I. OGÓLNA.

Miejskie Muzeum Etnograficzne w Łodzi.

Miejskie Muzeum Etnograficzne w Łodzi, mieszczące się przy ulicy Piotrkowskiej 104, rozpoczęło swą działalność z początkiem 1931 roku, otrzymując po dawnym Muzeum Miejskim szczupłe zbiory z etnografii krajowej ogólnej i archeologii. Otwarcie powiększonych zbiorów w nowym lokalu nastąpiło w końcu 1935 roku.

Muzeum w pierwszym roku swjej działalności uzyskało dużą, jak na ówczesne czasy, finansową pomoc kredytową z Urzędu Wojewódzkiego. Pewną pomoc okazały również niektóre samorządy powiatowe województwa i jedno z łódzkich przedsiębiorstw koncesyjnych. Duże zasługi poniosło Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Ludoznawczymi i Archeologicznymi. Stała pomoc wyżej wymienionych instytucyj na przestrzeni 7 lat działalności pozwoliła na obecny rozwój Muzeum.

Muzeum posiada dwa działy: etnograficzny i archeologiczny. Zbiory pierwszego działu zawierają zabytki, należące do etnografii polskiej i ogólnej. Dział etnografii polskiej obejmuje obszar województwa łódzkiego i znaczną część województwa kieleckiego. Dział etnografii ogólnej zawiera okazały zbiór amerykańistyczny (jedyna w tej chwili w kraju większa związana kolekcja), posiadający zbiory polskich działaczy emigracyjnych pp. Kazimierza Warchałowskiego, dr Aleksandra Freyda, dr. Zdzisława Szymońskiego i innych. Dział afrykanistyczny stanowią zbiory, pochodzące z Afryki Środkowej, Sudanu i krajów nadgwinejskich. Muzeum posiada również niewielki zbiorek azjatycki.

Oddział archeologii przedhistorycznej jest jedną z najżywiej pulsujących placówek historycznych w Polsce. Coroczne ekspedycje wykopaliskowe przepracowały dotychczas szereg stanowisk na obszarze województwa. Stanowiska te pochodzą z epoki brązu, żelaza i okresu wczesnohistorycznego. Szczególnie późny okres lateński i okres wpływów cesarstwa rzymskiego epoki żelaza są w zbiorach dobrze reprezentowane. Poza wymienionymi znajduje się również zbiór, obejmujący przemysły krzemieniarskie starszej, środkowej i młodszej epoki kamienia.

Wszystkie zbiory zajmują lokal o powierzchni około 800 m. kw. oraz dwa dodatkowe pomieszczenia na pracownię preparatorsko-konserwatorską i warsztat meblarski.

Międzynarodowe znaki drogowe w Łodzi. Sprawa ruchu jednokierunkowego.

Sprawa zaopatrzenia ulic w znaki drogowe międzynarodowe, znajduje się w toku załatwiania i przypuszczalnie jeszcze w ciągu bieżącego sezonu rozpocznie się ustawianie ich na ulicach miasta.

W związku z poruszaną od czasu do czasu sprawą wprowadzenia ruchu jednokierunkowego na poszczególnych ulicach miasta, dowiadujemy się, iż sprawa ta nie może być rozpatrywana tylko z punktu widzenia komunikacji samochodowej. Wprowadzenie ruchu jednokierunkowego na ulicach Legionów, Narutowicza, 6-go Sierpnia, Andrzeja i Przejazd — ulicach o charakterze wybitnie tranzytowym, nie jest według miarodajnych czynników wskazane ze względu na niedogodność i podrożenie kosztów transportu handlowego.

Ulica Traugutta np. jest arterią tranzytową, łączącą dworzec Fabryczny z dworcem Kaliskim. Przerzucenie ruchu ciężarowego z ul. Traugutta na ul. Moniuszki, która nie jest ulicą przelotową, jest niemożliwe. Przerzucanie ruchu z tych ulic spowodowałoby zamęt w ruchu na ul. Piotrkowskiej, róg 6-go Sierpnia. Ten sam podział ruchu nie może być dokonany na ul. Zachodniej i Wólczańskiej, z tego powodu, iż ruch ciężarowy nie może być kierowany Al. Kościuszki ze względu na nawierzchnię klinkierową. Nadmienić należy, iż dotychczasowe dokładne obserwacje wykazały, że ruch ciężarowy idzie na ul. Wólczańską, zaś lekki z południa na północ ul. Zachodnią do Bandurskiego.

Wprowadzenie ruchu jednokierunkowego na ul. Zachodniej i Wólczańskiej nie jest wskazane również z tego powodu, że przy tych ulicach znajduje się bardzo duża ilość składów i fabryk, a inowacja ta wpłynęłaby niewątpliwie na podrożenie przewozów.

Jubileusz 60-lecia Ochotniczej Straży Pożarnej w Łodzi.

Sześćdziesiąta rocznica istnienia Ochotniczej Straży Pożarnej w Łodzi, zbiegła się z uroczystościami poświęcenia kamienia węgielnego pod budowę wielkiego gmachu strażackiego, jaki stanie przy ul. Wólczańskiej 111-115.

Uroczystości te Ochotnicza Straż Pożarna obchodziła wyjątkowo uroczyście, w dniach 19 i 20 czerwca rb.

W dniu 19 czerwca odbyły się nabożeństwa żałobne. Na placu strażackim, przy ul. Wólczańskiej 111-115 nastąpił uroczysty apel Straży, następnie odbyły się manewry na Placu Boernera, przy udziale wszystkich oddziałów straży pożarnych, którym przyglądały się tysiączne tłumy mieszkańców.

W dniu 20 czerwca r. b. w godzinach porannych odbyła się zbiórka Korpusu Straży przy ul. Sienkiewicza 54, w poszczególnych oddziałach odbyły się raporty, po czym strażacy udali się do świątyni kościoła ewangelickiego św. Mateusza i Katedry na uroczyste nabożeństwo.

W nabożeństwie wzięli udział przedstawiciele władz państwowych, samorządowych z Prezydentem Godlewskim na czele — prezesem Zarządu O. S. P. w Łodzi, przedstawiciele różnych organizacji. W uroczystościach wzięli również udział przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz prezes Zarządu Głównego sen. Wojciech Gołuchowski i insp. Józef Milewski.

O godzinie 11 odbyła się defilada, którą przed posesją przy ul. Piotrkowskiej 104, przyjęli Wicewojewoda Wendorf, Prezydent Godlewski, przedstawiciele Władz Centralnych Zarządu Głównego i komendant dr. Marks.

Po defiladzie, Straż udała się na plac przy ul. Wólczańskiej 111-115, gdzie odbyły się uroczystości poświęcenia kamienia węgielnego pod budowę remizy strażackiej i wmurowanie aktu erekcyjnego.

Na uroczystość tę przybyli: p. Wicewojewoda Wendorf, przedstawiciele władz wojskowych, Prezydent Godlewski, starosta Mostowski, przedstawiciele Władz Centralnych, reprezentanci Straży Ogniowych Okręgu Łódzkiego i różnych miast, członkowie zarządu O. S. P. w Łodzi.

Przemówienie okolicznościowe wygłosił Prezydent Godlewski, który wskazał, iż Łódzka Straż Pożarna dobrze zapisała się w historii miasta i w najcięższych chwilach stawała i staje do walki ze strasznym żywiołem, broniąc mienia mieszkańców.

Uroczystość dzisiejsza 60-lecia istnienia Straży — mówił Prezydent Godlewski — jest tym większa, że łączy się ona z poświęceniem kamienia węgielnego, pod gmach remizy strażackiej, w której to grupować się będzie i przejawiać życie straży ogniowej, która stale zaprawiać się musi w pracy do walki z klęską społeczną, jaką jest pożar. Z uroczystościami tymi związane jest ściśle społeczeństwo łódzkie, które dla Straży naszej żywi tyle uznania i sympatii.

Z kolei przewodniczący Komitetu Obchodu, dyr. Wolczyński odczytał akt erekcyjny, na którym obecni przedstawiciele władz państwowych, wojska, policji, straży, złożyli podpisy, a następnie akt włożony został do metalowej puszki i zamurowany.

Po czym ks. prałat Cesarz, dokonał uroczystego poświęcenia kamienia węgielnego oraz wygłosił okolicznościowe przemówienie o działalności Łódzkiej Straży.

Po uroczystościach odbyła się dekoracja strażaków pamiątkowymi medalami za wysługę lat, oraz w poszczególnych oddziałach strażackich odbyły się wspólne obiady, w których udział wzięli wszyscy członkowie O. S. P. w Łodzi.

Powołanie Rady Przyboocznej przy Tymczasowym Prezydencie.

Minister Spraw Wewnętrznych

Nr SS. 5575/6/p/37

Warszawa

dnia 6 lipca 1937 r.

Do

Powołanie Rady Przyboocznej
przy Tymczasowym Prezydencie
m. Łodzi.

Pana Wojewody

w Łodzi.

Na podstawie art. 73 ustęp (2) ustawy z dnia 23. III. 1933 roku (Dz. U. R. P. nr 35, poz. 294) i zgodnie z wnioskiem Pana Wojewody z dnia 24. VI. 1937 roku nr O - 419/pf ustanawiam przy Tymcz. Prezydencie m. Łodzi Radę Przybooczną w składzie następującym:

1) Zygmunt Andrzejewski, 2) Andrzej Antoszkiewicz, 3) Leon Chodakowski, 4) Władysław Cieślak, 5) Adam Cyrański, 6) Edward Dutkiewicz, 7) Zygmunt Fiedler, 8) Władysław Grabowski, 9) Wawrzyniec Gierbich, 10) Inż. Jan Holecgreber, 11) Antoni Harasz, 12) Kazimierz Jaworowski, 13) X. Dominik Kaczyński, 14) Robert Gayer, 15) Seweryn Malinowski, 16) Tadeusz Mogilnicki, 17) Stanisław Pawłowski, 18) Zygmunt Raabe, 19) Apolonia Rybicka, 20) Władysław Rymkiewicz, 21) Antoni Smolarek, 22) Józef Socha, 23) Jan Stypułkowski, 24) Zofia Szarkowska, 25) Józef Tomczyk, 26) Walenty Walczak, 27) Marian Włodarek, 28) Aleksander Wolski. 29) Bertold Dobranc, 30) Fiszel Lieberman.

Proszę Pana Wojewodę o zarządzenie zawiadomienia o tej decyzji wymienionych członków Rady Przyboocznej oraz Tymczasowego Prezydenta m. Łodzi.

Za zgodność:

Podpis

(-) *Sławoj Składkowski*

Minister

Wojewoda Łódzki

L. O.-441/pf.

Łódź, dnia 9 lipca 1937 r.

Pilne.

Panu T. Prezydentowi

m. Łodzi

Powyższe przesyłam do wiadomości.

Równocześnie proszę o doręczenie załączonych pism członkom Rady Przyboocznej.

Wojewoda

Al. Hauke-Nowak

Tydzień Morza w Łodzi.

W ramach Tygodnia Morza, 29 czerwca w mieście naszym odbyły się uroczystości w katedrze św. Stanisława Kostki, na ul. Piotrkowskiej oraz na Placu Wolności.

O godz. 10-ej na ul. Piotrkowskiej przed pałacem Scheiblera oraz na Placu Katedralnym zgromadziły się oddziały wojsk stacjonowanych w Łodzi, oddziały L. M. i K. samochody, okręty oddziałów fabrycznych LMK., poczty sztandarowe i oddziały sfederowanych organizacji b. wojskowych wszelkiej broni, olbrzymie rzesze społeczeństwa oraz przedstawiciele władz wojewódzkich, wojskowych, miejskich, tudzież organizacji społecznych.

Po mszy św. odprawionej w katedrze, pochód przy dźwiękach licznych orkiestr przeciągnął z placu Katedralnego na Plac Wolności.

W kolejności przeszły oddziały wojskowe, piechoty i artylerii, oddziały P. W., oddziały b. wojskowych, marynarzy, następnie oddziały LMK., okręty, samochody itd.

Pochód zgrupował się na Placu Wolności wokół pomnika Kościuszki, gdzie z trybuny wygłosił przemówienie poświęcone omówieniu znaczenia morza dla potęgi Polski, jej rozwoju gospodarczego i mocarstwowego dyr. Wolczyński.

W pochodzie niesiono transparenty z napisami „Rewizja granic, to wojna”, „Pomorze to nie korytarz, lecz odwieczna ziemia Polska” itp., głoszące nietykalność naszego wybrzeża i wyrażając gotowość obrony ze strony całego Narodu.

W godzinach popołudniowych na Placu Wolności nastąpiło opuszczenie bandery na gmachu ratusza.

Miasto w darze dla dzieci.

10 lipca o godzinie 12-ej w południe odbyła się miła uroczystość otwarcia pierwszego wzorowego ogródka jordanowskiego, urządzonego przez Zarząd Miejski na terenie parku im. ks. J. Poniatowskiego.

W alejce prowadzącej do wejścia ogródka, zamkniętego szarfą, ustawily się szpalerami dzieci.

Na uroczystość przybyli naczelnik Janiszewski, reprezentujący Wojewodę Łódzkiego, starosta dr. H. Mostowski, płk. dr. Wertheim szef sanitarny okręgu, jako reprezentant Dow. O. K. generała Langnera; komendant policji insp. Elzesser-Niedzielski; kpt. Dobrski reprezentujący Okręgowy Urząd WF. i PW., dr-wa Marzyńska z ramienia Tow. „Kropki Mleka”, dr. Marzyński, dr. Mogilnicki oraz z Zarządu Miejskiego wicedyrektor Wł. Graliński oraz sekretarz Prezydenta miasta p. Sałaciński, naczelnik inż. Rogowicz, naczelnik inż. Lipski, zastępca naczelnika Barczewski, sekretarz Folt. i referent Gruszczyński.

W imieniu Zarządu Miejskiego, jako twórcy wzorowego ogródka dla dzieci przemówił Prezydent Godlewski, podkreślając, iż Łódź stoi w rzędzie tych miast, które pierwsze jako jedno z naczelnych zagadnień wysunęły opiekę nad dzieckiem. Zarząd Miejski, budując ogródek jordanowski, oparł się na najlepszych wzorach zagranicznych, specjalnie zaś angielskich. Prezydent Godlewski wyraził przekonanie, że ogródek dobrze spełni swe zadanie, będąc miejscem zdrowej i ładnej rozrywki dla dzieci. Ogródek zostaje oddany pod opiekę Towarzystwa „Kropki Mleka”, które wieloletnią swą pracą w dziedzinie opieki nad dzieckiem wykazało doskonałe przygotowanie i daje gwarancję do wzorowego prowadzenia ogródka.

Na zakończenie przemówienia Prezydent Godlewski prosił naczelnika Janiszewskiego, by w imieniu Wojewody Łódzkiego dokonał symbolicznego przecięcia wstęgi, zamykającej ogródek.

Po odbyciu tego ceremoniału w imieniu Tow. „Kropki Mleka” odpowiedziała dr-wa Marzyńska, dziękując Prezydentowi Godlewskiemu za zaufanie miasta.

Następnie wpuszczono do ogródka liczne rzesze dzieci, która odrazu przystąpiła do zabawy.

Ogródek prezentuje się pięknie. Umieszczony został w jednym z najładniejszych miejsc parku. Wewnątrz ogrodzenia z siatki drucianej położone są obszerne trawniki i szeroka droga wysypana czystym piaskiem, zastępującym plażę. Na trawnikach ustawione są przyrządy do zabaw (zjeżdżalnię, huśtawki). Środek ogródka zajmuje piękna fontanna, wyrzucająca na kilkanaście metrów w górę wspaniałe strumień wody, spadający do płytkiego basenu — brodzianki, ocembrowanego w sposób estetyczny.

W ogródku umieszczony został pawilon „Kropki Mleka”, w którym dzieci otrzymywać będą mleko. Tutaj również będą mogły odpocząć po zabawie.

Problem oddłużenia pracowników miejskich.

Bardzo poważna sprawa oddłużenia sfer pracowniczych znalazła się na warsztacie prac Zarządu Miejskiego w Łodzi. Zabierając się do tej sprawy od podstaw Zarząd Miejski przed niedawnym czasem rozpisał do swych pracowników ankietę, która miała posłużyć za podstawę do oceny sytuacji pracowników oraz opracowania środków do wyjścia ze stanu zadłużenia.

Na ogólną liczbę 2500 pracowników odpowiedź na ankietę dostarczyło 1230.

Jak wynika z materiałów dostarczonych przez ankietę, rozpatrywaną obecnie przez Oddział Personalny Wydziału Prezydyjnego, 1230 pracowników, którzy nadesłali odpowiedź, zarabiają ogółem brutto w ciągu

miesiąca 284 tys. złotych. Odpowiada to miesięcznemu zarobkowi netto w wysokości zł. 230. —

Tyle wszakże przeciętnie pracownik nie otrzymuje, jak się to mówi „na rękę“, gdyż potrącenia wynoszą 10 proc. (emerytura 3 proc., Ubezpieczalnia 3 proc., Fundusz Pracy 1 proc., podatek dochodowy 3 proc.)

1.230 pracowników podało stan swego zadłużenia na dzień 15 maja 1937 r. Sumowanie tych wszystkich jednostkowych długów dało liczbę bardzo smutną w swych rozmiarach — 1.616.000 złotych. Przeszło półtora miliona złotych!

Dzieląc tę liczbę przez ilość zatrudnionych pracowników otrzymamy przeciętne zadłużenie, sięgające pięciu i pół przeciętnych gaź tychże pracowników.

Nie wszystkie długi posiadają jednakowy charakter, nie wszystkie należą do bardzo pilnie płatnych.

Najbardziej palącą jest kwestia tych zadłużeń, które spowodowały już areszty na pensjach. Te wynoszą 62.214 złotych. Wyroków, narażenie bez aresztu, jest na 23.360 zł.

Zadłużenie pracowników Zarządu Miejskiego powstawało w rozmaity sposób. Z różnych źródeł czerpano pożyczki, na różne cele uzyskany kredyt przeznaczając. Przeważa oczywiście kredyt konsumpcyjny.

Jeżeli idzie o popularne pożyczki i zaliczki, udzielane pracownikom przez Zarząd Miejski, to udzielono ich na sumę 273 547 zł. Mówimy, oczywiście, o sumie dotychczas nie zwróconej.

Ze Związków Pracowników pobrali ci najbardziej zadłużeni pożyczek na sumę 181.185 zł.

A inne długi? Bardzo ciekawe i wymowne zestawienie.

Zadłużenie lombardowe (pod zastaw) wynosi zł. 12.850. Zeległe opłaty szkolne — zł. 19.466. Zadłużenie w sklepach za artykuły żywnościowe — zł. 63.708. Zaległe komorne — zł. 76.464. Za pobrane towary (na raty) zł. 134.245. Inne różne długi drobne wyrażają się dużą pozycją zł. 71.963.

Ale przecież pożyczali pracownicy miejscy nie tylko w celach ściśle konsumpcyjnych. Część inwestowała, budując sobie własne domki. Ci zadłużeni są na sumę zł. 91.216.

Ten ostatni dług społecznie nie jest przerażający, pożyczający bowiem stwarzali nowe wartości. Wymowne natomiast jest zadłużenie konsumpcyjne, świadczące z jednej strony o niedostatecznym uposażeniu, z drugiej zaś o błędach, które może niejednokrotnie popełnić w swym gospodarstwie domowym, człowiek nękany codziennymi kłopotami.

Zarząd Miejski rozpoczął sprawę i zamierza doprowadzić ją do najbardziej doraźnego dla zadłużonych rozwiązania.

II. Z ŻYCIA SAMORZĄDU MIEJSKIEGO.

Postanowienia Tymczasowego Prezydenta Miasta. W czerwcu 1937 r. Tymczasowy Prezydent Miasta powziął ogółem 71 postanowień, przy czym w zastępstwie Rady Miejskiej 18, w zastępstwie zaś Magistratu 53 postanowienia.

Dla powzięcia postanowień zgłosił Wydział Prezydyalny 7, Wydział Finansowy 1, Wydział Podatkowy 5, Wydział Oświaty i Kultury 3, Wydział Zdrowia Publicznego 1, Wydział Techniczny 30, Wydział Gospodarczy 13, Wydział Statystyczny 1, Wydział Przedsiębiorstw Miejskich 5, Przedsiębiorstwo Miejskie Kanalizacja i Wodociągi 4, Komunalna Kasa Oszczędności m. Łodzi 1 wniosek.

5 postanowień dotyczy spraw personalnych, 5 — spraw budowlanych, 3 — spraw organizacyjnych, 12 — spraw finansowych, 2 — statutów, przepisów, regulaminów, 4 — spraw gruntowych, 5 — spraw podatkowych, 11 — spraw gospodarczych, 3 — spraw inwestycyjnych, 8 — dostaw wszelkiego rodzaju, 2 — subwencji, 1 — opłat wszelkiego rodzaju, 10 — spraw różnych.

Z ważniejszych postanowień powziętych przez Tymczasowego Prezydenta Miasta należy wymienić:

1. Nabycie 2-eh obrazów pendzla Piotra Michałowskiego dla zbiorów Miejskiego Muzeum Historii i Sztuki im. J. i K. Bartoszewiczów.
2. Wydzierżawienie Zarządowi Chłodni i Składow Portowych w Gdyni gruntów, położonych w Łodzi przy ul. Rokicińskiej, do zmagazynowania materiałów budowlanych.
3. Zaciągnięcie krótkoterminowej pożyczki w wysokości zł. 3.500.000.— od grupy wierzycieli „Société Générale d'Exploitations Electriques de Lodz et Extensions Société Anonyme, Bruxelles”.

4. Zatwierdzenie nowoopracowanego Statutu Komunalnej Kasy Oszczędności m. Łodzi.
5. Uchwalenie szczegółowego planu zabudowania terenów, zawartych pomiędzy ul. Czartoryskiego, Srebrzyńską, zachodnią granicą nieruchomości succ. Grodzickich i przedłużeniem ul. Drewnowskiej, zmieniającego częściowo ogólny plan zabudowania miasta Łodzi.
6. Zatwierdzenie Statutu służbowego dla pracowników Przedsiębiorstwa Miejskiego Kanalizacja i Wodociągi.
7. Zatwierdzenie Statutu etatów stanowisk służbowych w Przedsiębiorstwie Miejskim Kanalizacja i Wodociągi m. Łodzi.
8. Przyjęcie na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od Bertolda i Alicji małżonków Dobranc darowizny terenów ulicznych, położonych w Łodzi przy zbiegu ulic Biegańskiego i Cisowej.
9. Wywłaszczenie pod przedłużenie ulicy Żeromskiego gruntów i budynków, położonych na odcinku od ul. Radwańskiej do ul. Kątnej.
10. Przyjęcie na rzecz Gminy Miejskiej Łódź, od Towarzystwa Przędzalń Czesankowych w Łodzi darowizny terenów ulicznych, położonych w Łodzi przy ul. Senatorskiej.

Z Rady Budowlanej. Rada Budowlana Wydziału Technicznego Zarządu Miejskiego w Łodzi na posiedzeniach swych, odbytych w czerwcu rb. rozpatrzyła 191 planów budowlanych, z których 155 zatwierdzono, 5 — zwrócono do uzupełnienia, 7 — zwrócono bez zatwierdzenia, 20 — planów zaopiniowano, oraz 4 zawieszono.

NEKROLOGI

W dniu 2 lipca 1937 roku zmarł, przeżywszy lat 53

ś.†p.

Józef Walicki

pracownik Wydziału Plantacyj Miejskich

Cześć Jego pamięci!

ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI

W dniu 7 lipca 1937 r. zmarł, przeżywszy lat 56

ś.†p.

Włodzimierz Karpow

pracownik Wydziału Oświaty i Kultury

Cześć Jego pamięci!

ZARZĄD MIEJSKI w ŁODZI

**RUCH SŁUŻBOWY
PRACOWNIKÓW ETATOWYCH,
ZA MIESIĄC CZERWIEC 1937 R.**

A. ZAANGAŻOWANIA:

urzędnicy:

1. **Ancyporowicz Aleksander**¹ z dniem 1. VI. 1937 r. do Wydziału Prezydyjnego w charakterze urzędnika etatowego na stanowisko kierownika Oddziału Prawnego i naczelnego radcy prawnego z uposażeniem według I st. sł.

B. PRZENIESIENIA:*urzędnicy:*

1. **Braun Tadeusz**, kierownik Oddziału Opieki Otwartej i Półotwartej przeniesiony z dniem 7. VI. 1937 r. na stanowisko kierownika Oddziału Personalnego z dotychczasowym uposażeniem.

2. **Kleck Waclaw**, kierownik Oddziału Opieki Zamkniętej przeniesiony z dniem 7. VI. 1937 r. na stanowisko kierownika Oddziału Opieki Otwartej i Półotwartej z dotychczasowym uposażeniem.

3. **Szymański Roman**, kierownik Oddziału Personalnego przeniesiony z dniem 7. VI. 1937 r. na stanowisko kierownika Oddziału Ogólnego Wydziału Technicznego z dotychczasowym uposażeniem.

4. **Skաecki Henryk**, p. o. kierownika Oddziału Ogólnego Wydziału Technicznego przeniesiony z dniem 7. VI. 1937 r. na poprzednio zajmowane stanowisko referenta Oddziału Ogólnego z dotychczasowym uposażeniem.

5. **Skoczek Romuald**, wychowawca V Miejskiego Domu Wychowawczego przeniesiony z dniem 1. VI. 1937 r. na stanowisko wychowawcy terminatorów przy Miejskich Stacjach Opieki nad dzieckiem z dotychczasowym uposażeniem.

niżsi funkcjonariusze:

6. **Witasiak Józef**, goniec Centralnej Ekspedycji przeniesiony z dniem 1. VI. 1937 r. na stanowisko woźnego szkoły powszechnej z dotychczasowym uposażeniem.

7. **Stawiszyński Jan**, woźny szkoły powszechnej przeniesiony z dniem 1. VI. 1937 r. na stanowisko gońca Centralnej Ekspedycji z dotychczasowym uposażeniem.

8. **Pyszkowski Tadeusz**, goniec Centralnej Ekspedycji przeniesiony z dniem 5. VI. 1937 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Wojskowego z dotychczasowym uposażeniem.

9. **Jędrzejewski Aleksander**, st. ogrodnik II Okręgu Plantacyjnego przeniesiony z dniem 7. VI. 1937 r. na równorzędne stanowisko do majątku miejskiego Łagiewniki z dotychczasowym uposażeniem.

10. **Stolarczyk Feliks**, goniec Centralnej Ekspedycji przeniesiony z dniem 2 czerwca 1937 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Podatkowego z dotychczasowym uposażeniem.

11. **Kostrzewa Stanisław**, goniec centralnej Ekspedycji przeniesiony z dniem 4. VI. 1937 r. na równorzędne stanowisko do Wydziału Podatkowego z dotychczasowym uposażeniem.

BIBLIOGRAFIA.

POZYTECZNE WYDAWNICTWA.

„Przyszłość w Zawodzie” (wydawnictwo „Ligi Pracy” Nr 95). Entuzjasta kształcenia zawodowego prof. inż. Benedykt Nawrocki omawia w broszurce pod powyższym tytułem w sposób dostępny walory kształcenia zawodowego młodzieży, dowodząc słusznie, że każdy człowiek powinien mieć określony zawód w ręku.

Broszurka na czasie tania, (25 gr. egzemplarz) powinna się znaleźć w rękach nauczycielstwa i rodziców, którzy zastanawiają się nad tym, dokąd skierować młodzież po ukończeniu szkół ogólnokształcących.

„Chcę być kupcem” (wydawnictwo „Ligi Pracy” Nr 96). Prof. Andrzej Bieniek napisał drugą książkę, w której w sposób bardzo przystępny i zajmujący omawia zawód kupca i znaczenie jego w życiu gospodarczym i społecznym. Broszurka tania, w cenie 25 gr. powinna zainteresować tych wszystkich, którym przyszłość naszego kupiectwa nie jest obojętna.

„Wstąpię do szkoły zawodowej” (wydawnictwo „Ligi Pracy” Nr 97). Zagadnienie zdobywania zawodu po przez szkołę zawodową, jest przedmiotem treści nowej broszurki, prof. inż. Benedykta Nawrockiego znanego pioniera wychowania gospodarczego, który w tej broszurce radzi rodzicom dokąd kierować młodzież po ukończeniu szkoły powszechnej. Broszurka w cenie 25 gr. za egzemplarz, pisana ciekawie, zasługuje na to, by dotrzeć do rąk rodziców zastanawiających się nad przyszłym losem swych dzieci, oraz do bibliotek szkół powszechnych.

„Najcenniejszy skarb w życiu człowieka” (wydawnictwo „Ligi Pracy” Nr 98). Ciekawą broszurkę pod powyższym tytułem napisał ostatnio inż. Piotr Drzewiecki, który w nader zajmujący sposób wyjaśnia ogromne gospodarcze znaczenie zaniechanego u nas waloru „czasu”, który jest jedynym dobrem człowieka, nie podlegającym zmianom, a raz stracony nie może być nigdy odzyskanym.

Ciekawa ta broszurka powinna zainteresować sfery gospodarcze i sfery wychowawcze.

OKÓLNIK Nr 9.

DO
WSZYSTKICH WYDZIAŁÓW, URZĘDÓW
i PRZEDSIĘBIORSTW ZARZĄDU MIEJSKIEGO
w ŁODZI.

Odписы Związkom Zawodowym Pracowników Miejskich
w Łodzi.

PRZEDMIOT:
WNIOSKI O AWANSIE PRACOWNI-
KÓW MIEJSKICH.

W celu unormowania sposobu załatwiania wniosków o awansie pracowników miejskich zarządzam co następuje:

Awansowanie pracowników miejskich do wyższych stopni służbowych odbywa się raz w roku. Wnioski o awansowanie pracowników zgłaszają p. p. Naczelnicy Wydziałów w terminie do dnia 1 października. Rozpatrzenie tych wniosków oraz powzięcie decyzji następuje przed dniem 1 stycznia. Prawo do wyższego uposażenia dla awansowanych powstaje z dniem 1 kwietnia, tj. z początkiem nowego roku budżetowego.

Wydziały mogą zgłaszać tylko wnioski, dostatecznie uzasadnione. Uzasadnienie winno obejmować stronę zarówno merytoryczną, jak i formalną. Stronę formalną uprzednio należy uzgodnić z Oddziałem personalnym Wydziału Prezydzialnego.

Do nieodzownych warunków formalnych dla zgłoszenia wniosku o awansowanie pracownika etatowego należą:

- 1) odpowiednie stanowisko w obowiązującym statucie etatów stanowisk służbowych,
- 2) kwalifikacje naukowe,
- 3) pełnienie czynności, odpowiadających stanowisku, na które proponuje się pracownika mianować.

W odniesieniu do pracowników pozaetatowych mają zastosowanie warunki podane w punktach 2 i 3.

Przy merytorycznym kwalifikowaniu pracownika do awansu należy brać pod uwagę ostatnią ocenę w jego wykazie kwalifikacyjnym.

Wnioski o awanse traktować należy jako poufne.

Łódź, dnia 9 czerwca 1937 roku.

Tymczasowy Prezydent Miasta
(—) *Mikołaj Godlewski*
(MIKOŁAJ GODLEWSKI)

OKÓLNIK Nr 10.

DO
WSZYSTKICH WYDZIAŁÓW, URZĘDÓW
i PRZEDSIĘBIORSTW ZARZĄDU MIEJSKIEGO
w ŁODZI.

PRZEDMIOT:
ODZIEŻ NIŻSZYCH FUNKCJONA-
RIUSZÓW.

Podczas inspekcji, dokonanej w dniu 12 czerwca rb., P. Wojewoda zwrócił uwagę na zaniedbany strój kilku woźnych. W związku z tym przypominam, że każdy z niższych funkcjonariuszów winien być czysto ubrany w czasie pracy. Niżsi funkcjonariusze, dla których przepisy przewidują umundurowanie, obowiązani są do noszenia odzieży mundurowej w czasie zajęć służbowych. Mundur winien być należycie oczyszczony i zapięty na wszystkie guziki.

Łódź, dnia 24 czerwca 1937 roku.

Tymczasowy Prezydent Miasta
(—) *Mikołaj Godlewski*
(MIKOŁAJ GODLEWSKI)

OKÓLNIK NR 11.

DO
WSZYSTKICH WYDZIAŁÓW, URZĘDÓW
i PRZEDSIĘBIORSTW ZARZĄDU MIEJSKIEGO
w ŁODZI.

PRZEDMIOT:
UTRZYMANIE PORZĄDKU W BIU-
RACH ZARZĄDU MIEJSKIEGO.

Jednym z bardzo ważnych czynników należytej organizacji pracy jest odpowiedni i właściwie urządzony lokal biurowy. Nie trzeba zapominać, że pracownik spędza w biurze większą część dnia i dlatego nie jest obojętnym, w jakich to warunkach się odbywa. Odpowiednie oświetlenie, racjonalne wyposażenie w sprzęty biurowe oraz utrzymanie lokalu biura w czystości stwarzają dla pracownika dogodne warunki, sprzyjające osiągnięciu lepszej wydajności pracy.

Jest rzeczą wiadomą, że większość lokali, zajmowanych przez biura Zarządu Miejskiego, nie odpowiadają stawianym w dobie obecnej wymaganiom, zarówno co do odpowiedniego oświetlenia, jak i warunków higienicznych. Mimo to, nawet przy dotychczasowym stanie, lokale te mogą przyjąć właściwy wygląd, o ile będą czysto utrzymane i odpowiednio urządzone. Przy tym jest bardzo ważne, aby interesanci mogli bez trudu odnaleźć poszukiwany urząd oraz by, po bytności w tym urzędzie, wynieśli wrażenie, że panują w nim ład i porządek.

W celu doprowadzenia biur Zarządu Miejskiego do właściwego stanu należy:

I. Godła, szyldy i tabliczki orientacyjne.

- 1) Zawiesić przed wejściem do lokalu biura (przed bramą lub innym przejściem) godło miasta i odpowiedni szyld, wymieniający urząd lub instytucję, w tym lokalu mieszczące się;
- 2) umieścić w korytarzu lub poczekalni biura wzgl. instytucji, w miejscu widocznym, tablicę orientacyjną, wskazującą rozmieszczenie poszczególnych agend danego urzędu lub instytucji;
- 3) pozawieszać na drzwiach wejściowych do każdego pokoju tabliczki, oznaczające numer pokoju, tytuły służbowe oraz nazwiska i imiona urzędników, którzy w danym pokoju urzędują (niezależnie od tabliczek, wymieniających Oddział, Referat itd. Urzędu).

Potrzebne do tego celu godła, szyldy oraz tabliczki dostarczy na zamówienie Wydział Gospodarczy, który sprawy te załatwiać będzie w porozumieniu z Oddziałem Ogólnym Wydziału Prezydyjnego w celu utrzymania jednolitego wyglądu szyldów, tabliczek itd.

II. Przechowywanie spraw urzędowych.

Zabronić urzędnikom przechowywania spraw urzędowych po zajęciach służbowych na biurkach, stołach i półkach. Sprawy urzędowe mają być po zajęciach służbowych umieszczane w szafach lub też w szufladach prawej strony biurka lub stołu. Szuflady lewej strony biurka lub stołu mogą być wykorzystane przez pracowników dla osobistych potrzeb. Szuflady, w których przechowywane są sprawy urzędowe, muszą posiadać zamki z podwójnymi kluczami. Jeden z kluczy znajduje się u pracownika, natomiast drugi przekazany zostaje kierownikowi oddziału, biura lub referatu. Kierownik wszystkie klucze od szuflad podwładnych pracowników przechowuje w szufladzie prawej strony swego biurka, zaopatrzonej również w zamek z podwójnymi kluczami. Jeden z tych kluczy winien być przez kierownika przekazany naczelnikowi wydziału lub urzędu.

Podany sposób przechowywania spraw urzędowych poza godzinami normalnych zajęć zabezpieczy sprawy przed zagubieniem, uniemożliwi osobom niepowołanym przeglądanie spraw, oraz pozwoli kierownictwu odnaleźć w każdym czasie potrzebną sprawę, nawet w razie nieobecności pracownika w biurze.

III. Utrzymanie czystości w lokalach.

Utrzymywać lokal biura wzgl. instytucji w czystości i wyglądzie, odpowiadającym powadze urzędu. Przede wszystkim lokal winien być często przewietrzany, szczególnie podczas zamiatania, jak również codziennie odkurzany. Kurz na stołach, półkach i szafach nie tylko odbija się ujemnie na wyglądzie lokalu, ale, co najgorsze, naraża na szwank zdrowie pracowników, gdyż zanieczyszczony kurzem lokal staje się zbiornikiem bakterij różnych chorób, a przede wszystkim najgroźniejszej dla pracowników — gruźlicy płuc.

Na pp. naczelników wydziałów i urzędów wkładam obowiązek dopilnowania, aby zawarte w niniejszym okólniku zarządzenia w najbliższym czasie zostały wprowadzone w życie.

Okólnik należy podać do wiadomości wszystkich pracowników Zarządu Miejskiego.

Kontrolę nad wykonaniem okólnika powierzam p. Wł. Gralińskiemu, Wicedyrektorowi Zarządu Miejskiego.

Łódź, dnia 30 czerwca 1937 roku

Tymczasowy Prezydent Miasta

(—) *Mikołaj Godlewski*

(MIKOŁAJ GODLEWSKI)

OKÓLNIK NR 12.

DO

WSZYSTKICH WYDZIAŁÓW, URZĘDÓW
i PRZEDSIĘBIORSTW ZARZĄDU MIEJSKIEGO
w ŁODZI.

Odplisy Związkom Zawodowym Pracowników Miejskich
w Łodzi.

PRZEDMIOT:
WYDAWANIE PRACOWNIKOM MIEJ-
SKIM OPAŁU NA KREDYT.

Podaję do wiadomości, że upoważniłem Wydział Gospodarczy do wydawania stale zatrudnionym pracownikom miejskim opału na kredyt dziesięciomiesięczny.

Robotnicy i dozorczy sezonowi mogą już obecnie otrzymać do 10 centnarów metrycznych węgla, przy czym należność zainteresowane Wydziały winny potrącać w ratach tygodniowych w takiej wysokości, aby całkowicie była uiszczona przed zakończeniem robót sezonowych lub zwolnieniem z pracy. Kwity na węgiel i drzewo wydawane będą robotnikom sezonowym najpóźniej do dnia 10 września 1937 roku.

Wykazy pracowników z oznaczeniem wysokości miesięcznych poborów oraz listy robotników sezonowych, należy przesłać do Wydziału Gospodarczego, który wyda kwity, upoważniające do odbioru opału.

Potrącanie należności za węgiel robotnikom sezonowym i dozorcóm, należy rozpocząć na podstawie deklaracji, nie oczekując otrzymania kwitów na węgiel.

Należność za opał, pobrany przez pracowników stałych, potrącona zostanie z ich poborów służbowych na podstawie zawiadomienia Wydziału Prezydyjnego przez Wydział Gospodarczy.

Ceny opału zostały ustalone po cenie kosztów własnych tj. w wysokości przeprowadzonego przetargu na dostawę opału dla potrzeb miejskich, a mianowicie:

1. **ze składów firmy „Węgloblok“**, ul. Zagajnikowa nr 43 i Chojny, Śląska 3a
  - a) węgiel zł. 3.60 za 100 kg.
  - b) drzewo rąbane „ 4.60 „ 100 „
2. **ze składu firmy „Konsorcjum“**, ul. Przejazd nr 62
  - a) węgiel zł. 3.60 za 100 kg.
  - b) koks „ 5.50 „ 100 „
  - c) drzewo rąbane „ 4.60 „ 100 „
3. **ze składu firmy „Giesche“**, ul. Srebrzyńska nr 12
  - a) węgiel zł. 3.60 za 100 kg.
  - b) drzewo rąbane „ 4.60 „ 100 „
4. **ze składu firmy „Elibor“**, ul. Kilińskiego nr 70
  - węgiel zł. 3.55 za 100 kg.

O powyższym należy powiadomić wszystkich pracowników miejskich.

Łódź, dnia 2 lipca 1937 roku.

Tymczasowy Prezydent Miasta

(—) *Mikołaj Godlewski*

(MIKOŁAJ GODLEWSKI)

OKÓLNIK NR 13.

DO

WSZYSTKICH WYDZIAŁÓW, URZĘDÓW
i PRZEDSIĘBIORSTW ZARZĄDU MIEJSKIEGO
w ŁODZI.

Odpisy przestać wszystkim Związkom Zawodowym
Pracowników Miejskich w Łodzi.

PRZEDMIOT:
ZWROTY ZA OPŁATY KANALIZA-
CYJNE I WODOCIĄGOWE.

Podaje się do wiadomości wszystkich pracowników miejskich, że zgodnie z postanowieniem Prezydenta Miasta nr 732/M z dnia 27 stycznia 1937 roku, Dyrekcja Kanalizacji i Wodociągów będzie w ciągu miesiąca lipca rb. wypłacała pracownikom miejskim zwroty uiszczonych za I-szą połowę 1937 roku opłat za urządzenia kanalizacyjno-wodociągowe w mieszkaniach, przez nich zajmowanych na prawach głównego lokatora lub w domach własnych.

Opłaty będą zwracane w wysokości następującej:

dla pracowników Kanalizacji i Wodociągów	100%
dla innych pracowników miejskich	50%

Pracownicy, ubiegający się o zwrot opłat, winni zgłosić się z kwestionariuszem, wypełnionym według załączonego wzoru, w terminie, wyszczególnionym powyżej do Kasy Przedsiębiorstwa Miejskiego „Kanalizacja i Wodociągi” (ul. Narutowicza 65).

Kwestionariusz winien być poświadczony w odpowiednich rubrykach przez właściciela nieruchomości i naczelnika odnośnego Wydziału wzgl. dyrektora Przedsiębiorstwa.

Kwestionariusze te będą wydawane przez biura Wydziałów i Przedsiębiorstw.

Blizsze szczegóły zawiera „Instrukcja w sprawie zwrotu opłat kanalizacyjnych”, wydrukowana w Nr 6 Dziennika Zarządu Miejskiego z dnia 15 czerwca 1937 roku.

Łódź, dnia 6 lipca 1937 roku.

Tymczasowy Prezydent Miasta

(—) *Mikołaj Godlewski*

(MIKOŁAJ GODLEWSKI)

OGŁOSZENIE.

Moszek Fefer i Ruchla Łaja Najberg, zam. w Łodzi przy ul. Mielczarskiego Nr 7, zagubili książkę oszczędnościową Nr 1725, wydaną w 1937 roku przez Komunalną Kasę Oszczędności m. Łodzi. Moszek Fefer zagubił dowód osobisty, wydany przez Wydział Ewidencji Ludności m. Łodzi oraz książkę inkasową, wydaną przez Bank Kupiecko - Kredytowy w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Tadeusz Zalewski, zam. w Łodzi przy ul. Napiórkowskiego Nr 69, zagubił potwierdzenie zgłoszenia i prawo eksploatacji taksówki.

OGŁOSZENIE.

Henryk Kolski, zam. w Łodzi przy ul. Narutowicza Nr 49, zagubił potwierdzenie zgłoszenia na prowadzenie fabryki pończoch H. Kolski, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Abram Jankiel Rozenwajg, zam. w Łodzi przy ul. Zachoniej Nr 51, zagubił potwierdzenie zgłoszenia Nr 4259/31 z dnia 19. VI. 1931 r. na prowadzenie stajni, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Hersz - Jojne Plat, zam. w Łodzi przy ul. Krótkiej Nr 10, zagubił kartę rejestracji wojskowej, wydaną przez Wydział Wojskowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Abram Gothelf, zam. w Łodzi przy ul. Wolborskiej Nr 15/17, zagubił potwierdzenie zgłoszenia, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Hersz - Ber Feldman, zam. w Łodzi przy ul. Żydowskiej Nr 21, zagubił znak rejestracyjny od platformy jednokonnej Nr 1368, wydany w 1937 roku przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Irma Prokopowicz, zam. w Łodzi Dworzec Fabryczny, dom kolejowy Nr 2, zagubiła dowód zastawy na pożyczkę inwestycyjną za Nr 183/n/2843, wydany przez Komunalną Kasę Oszczędności m. Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Władysław Hybs, zam. w Łodzi przy ul. Przejazd Nr 45 m. 50, zagubił Kartę Rzemieślniczą za Nr 843 na prowadzenie zakładu fryzjerskiego, wydaną przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Józef Szperling, zam. w Łodzi przy ul. Gdańskiej Nr 131, zagubił potwierdzenie zgłoszenia na prowadzenie fabryki chemicznej, wydane przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Szoppe Marian, zam. w Łodzi przy ul. Chłopickiego Nr 42, zagubił legitymację służbową wydaną przez Zarząd Miejski w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Szwarcowi Abramowi, zam. w Łodzi przy ul. Kilińskiego Nr 73, skradziono kontyngent na prowadzenie uboju rytualnego, wydany przez Wydział Przemysłowy Zarządu Miejskiego w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Marii Piekutowskiej, zam. w Łodzi przy ul. Wolnej nr 23, skradziono dowód osobisty oraz legitymację zapomogową, wydaną przez Wydział Opieki Społecznej Zarządu Miejskiego w Łodzi.